Η Οικοδόμηση μιας Εναλλακτικής Οικονομίας στη Ροζάβα

Γιώργος Κολέμπας

Εισαγωγικά

Οι Κούρδοι, ένας λαός μοιρασμένος σε τέσσερα κράτη είναι το πιο μεγάλο -πληθυσμιακά- αλύτρωτο έθνος στον κόσμο. Ένας λαός με φεουδαρχικές-πατριαρχικές δομές, στήριγμα μεγάλων αυτοκρατοριών της Οθωμανικής και της Περσικής, ένας λαός με συμμετοχή ένοπλων φυλών του στις γενοκτονίες του στρατού του Μουσταφά Κεμάλ -και στην καταστροφή της Σμύρνης- με αποφασιστική συμμετοχή στην οριστική νίκη του, αλλά προδομένος από τις υποσχέσεις του Κεμάλ για αυτονομία. Ένας λαός προδομένος από τις διεθνείς συμφωνίες όπως της Λωζάνης του 1923 ή της Βαγδάτης του 1955. Ένας λαός που τα κράτη της Τουρκίας, της Συρίας, του Ιράκ και του Ιράν εφάρμοσαν στο σώμα του πολιτικές εθνοκτονίας, είχε αναπτύξει ένα συγκρουσιακό μαρξιστικό-λενινιστικό κίνημα, που επιχειρούσε αποσχίσεις τύπου «εθνικής-κρατικής αυτοδιάθεσης».

Στις αρχές του 1990, ο πόλεμος στο Κουρδιστάν ήταν στο αποκορύφωμά του. Στη συνέχεια, το 1993, υπήρξε και απαγόρευση της λειτουργίας του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK) και πολλών άλλων κουρδικών ενώσεων στην Ευρώπη. Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει το 2003 όταν ένας από τους αρχηγούς του PKK, ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν (ο «Άπο», ιδρυτής και αδιαμφισβήτητος ηγέτης του μέχρι τη σύλληψή του στην ελληνική πρεσβεία στην Κένυα τον Φλεβάρη του 1999) έγραψε στη φυλακή στο νησί Ιμραλί –επηρεασμένος και από το Ζαπατίστικο Κίνημα και τα γραφτά του Μάρεϋ Μπούκτσιν- το βιβλίο με τον τίτλο: «Κληρονόμοι του Γκιλγκαμές». Στο εν λόγω βιβλίο απορρίπτει όλες -και τις Κούρδικες- μορφές εθνικισμού, κάνει γενική κριτική του

κράτους, ακόμα και του σοσιαλιστικού, και προτάσσει την απελευθέρωση των γυναικών. Κάτι τέτοιο οδήγησε σε πολλές συζητήσεις και στο ίδιο το κουρδικό κίνημα, αλλά και στο διεθνές, το οποίο ανανέωσε το ενδιαφέρον του για το κουρδικό ζήτημα.

Όταν αποφασίστηκε, το 2009, το πρώτο Κοινωνικό Φόρουμ της Μεσοποταμίας να πραγματοποιηθεί στο Ντιγιαρμπακίρ, υπήρξε παράλληλα ένα Camp, όπου συμμετείχαν πολλές εκατοντάδες άνθρωποι από την Ευρώπη. Σε ανταλλαγή απόψεων με την κουρδική νεολαία και τις γυναικείες οργανώσεις διατυπώθηκε η νέα ιδέα του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος: **Δημοκρατική Αυτονομία και Λαϊκός Συνομοσπονδισμός**!

Ένα σημαντικό τμήμα του λαού των Κούρδων, κάνει σήμερα μια παραδειγματική επανάσταση, χτίζοντας τις δομές μιας δημοκρατικής, δίκαιης και οικολογικής κοινωνίας. Από τον Μάρτιο του 2011 είχαν συγκροτηθεί συμβουλιακές δομές στη Ροζάβα. Οι συμβουλιακές αυτές δομές σχηματίσθηκαν τότε ως μια παράλληλη δομή στο κράτος. Δεν συγκρούστηκαν σχεδόν καθόλου άμεσα με το κράτος. Αυτό οφειλόταν κυρίως στο ότι το καθεστώς του Μπάαθ δεν ήθελε να διακινδυνεύσει την ανοιχτή σύγκρουση με τους Κούρδους-σες και είχε επικεντρωθεί στην καταπολέμηση της εξέγερσης των μη-κουρδικών περιοχών.

Ένα σύστημα πολλαπλών επιπέδων, δηλαδή λαϊκά συμβούλια, θεματικές επιτροπές, ομάδες εργασίας και διασυνδέσεις μεταξύ τους, οργανώθηκαν τόσο πλατιά, που σε λίγους μήνες μπόρεσαν να συναντηθούν αντιπρόσωποι από όλες τις περιοχές της Ροζάβα και της

Συρίας, για να ιδρύσουν το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK – Meclîsa Gel A Rojavayê Kurdistanê). Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του MGRK, στις 19 Ιούλη 2012 ξεκίνησε η επανάσταση από το Κομπάνι. Ο πληθυσμός έδιωξε το καθεστώς Μπάαθ, σε μεγάλο βαθμό αναίμακτα. Ενώ η υπόλοιπη Συρία βυθιζόταν σε εμφύλιο πόλεμο, η Ροζάβα πρότεινε έναν τρίτο δρόμο, πέρα από το καθεστώς Μπάαθ και τη Συριακή Αντιπολίτευση. Οι Κούρδοι της Συρίας ανέλαβαν τον έλεγχο των εδαφών τους και ανακήρυξαν μια δημοκρατική, πολυεθνική, πολυθρησκευτική αυτονομία, ιδρύοντας τρία αυτοδιοικούμενα καντόνια: Κομπάνι, Αφρίν και Τζαζίρα (Kobanî, Afrîn, Cizîrê).

Ένα συμβουλιακό κίνημα ξαναεμφανίσθηκε -μετά το Ζαπατίστικο Κίνημα με τις επιτροπές καλής διακυβέρνησης στην Τσιάπας- πιο κοντά μας στα τρία καντόνια της κουρδικής αυτονομίας. Η **Κοινότητα** είναι η βάση του συμβουλιακού συστήματος και αποτελείται κατά το πλείστον από περίπου 30 έως 150 νοικοκυριά στις πόλεις (συνήθως ανά δρόμο) και στην ύπαιθρο από ένα χωριό. Ένα μοντέλο πολύ χρήσιμο για εμάς, αλλά και το παγκόσμιο κίνημα της ελευθερίας, της ισότητας, του κοινοτισμού, της αποανάπτυξης-τοπικοποίησης, της οικολογίας και της άμεσης δημοκρατίας. Οι πολύπλευρες και πολυσήμαντες εξελίξεις στη Ροζάβα είναι ένα παράδειγμα που οφείλουμε να εξετάσουμε και να διδαχθούμε. Το ζήτημα της επαναστατικής αλλαγής και στα μέρη μας, προϋποθέτει την αποκέντρωση σε κοινότητες, δήμους και περιφέρειες και τη δικτύωσή τους σε ανακλητά συμβούλια.

Οι βάσεις της οικονομίας στη Ροζάβα

Με την καθιέρωση του καθεστώτος Μπάαθ, η οικονομία είχε ευθυγραμμιστεί με την ισχυρή κρατική παρέμβαση. Από τη

δεκαετία του 2000 ξεκίνησε μια ταχεία ιδιωτικοποίηση και η νεοφιλελεύθερη προσαρμογή στις διεθνείς αγορές, η οποία οδήγησε στην επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης. Η γεωργία - μαζί με την παραγωγή πετρελαίου στη Συρία- έχει ένα σημαντικό οικονομικό ρόλο και αποτελεί περίπου το ένα τρίτο του οικονομικού προϊόντος, όντας πολύ σημαντική σε διεθνή σύγκριση. Τόσο στο πετρέλαιο όσο και στα άλλα δύο σημαντικά στις εξαγωγές προϊόντα (υφάσματα και τρόφιμα) η Ροζάβα είχε πριν από τον πόλεμο και το εμπάργκο ένα σημαντικό ρόλο. Επειδή και οι τρεις περιοχές της είναι ιδανικές για την υψηλή γεωργική παραγωγή.

Η γεωργία στο καντόνι Cizîrê πριν από αρκετές δεκαετίες είχε στραφεί συστηματικά στην μονοκαλλιέργεια του σιταριού και σε μικρότερο βαθμό στο βαμβάκι, ενώ στα καντόνια Kobanî και Afrin φυτεύτηκαν κυρίως φρούτα και ελιές. Το καντόνι Cizîrê παράγει έως και 50% του συνόλου του συριακού σιταριού. Από το Afrîn προέρχεται το 25% της παραγωγής ελιάς στη χώρα.

Η συνολική γεωργική παραγωγή ήταν σε μεγάλο βαθμό ρυθμιζόμενη από την κυβέρνηση της Συρίας, οπότε δεν επιτρεπόταν για παράδειγμα στο Cizîrê η καλλιέργεια φρούτων και λαχανικών. Έτσι, η περιοχή, ως αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής, δίνει την εντύπωση ενός ενιαίου χωραφιού σταριού.

Οι ποσότητες του πετρελαίου της περιοχής Cizîrê είναι τόσο μεγάλες, ώστε 50-60% της παραγωγής πετρελαίου της Συρίας προέρχεται από δω. Το 1995 η Συρία έφθασε ήδη στο αποκορύφωμα της παραγωγής. Από τότε η παραγωγή πετρελαίου πηγαίνει αργά αλλά σταθερά πίσω εξαιτίας της συρρίκνωσης αποθεμάτων. Αν δεν είχε ξεσπάσει ο σημερινός πόλεμος, η Συρία από το 2020 και πέρα δεν θα είχε άλλο πετρέλαιο για εξαγωγή – και λόγω της αύξησης της ζήτησης στην εγχώρια αγορά. Στους πετρελαιοπαραγωγικές περιοχές του Cizîrê υπάρχει όμως ακόμα μια σημαντική ποσότητα φυσικού αερίου. Δεν έχει ένα τόσο μεγάλο μερίδιο στη συνολική παραγωγή της Συρίας, όπως το πετρέλαιο, αλλά δεν πρέπει να υποτιμάται.

Σε όλα τα προϊόντα που παράγονταν στη Ροζάβα γίνονταν περαιτέρω επεξεργασία έξω από την ίδια την περιοχή, πράγμα που δείχνει και τον αποικιοκρατικό χαρακτήρα του κράτους της Συρίας. Το προωθούμενο πετρέλαιο (και το φυσικό αέριο επίσης) μεταφερόταν μέσα από τους αγωγούς στη Χομς, όπου υπήρχαν τα μεγαλύτερα διυλιστήρια της χώρας. Στη Ροζάβα δεν υπάρχουν επίσης μεγάλες αλευροβιομηχανίες, όπως νοτιότερα και δυτικά της χώρας. Ομοίως, το βαμβάκι συλλέγεται εκεί, αλλά εκκοκίζεται στο νότο.

Έτσι, ο πληθυσμός της Ροζάβα έπρεπε να αγοράζει αλεύρι, φρούτα, λαχανικά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, πετρέλαιο και άλλα βασικά αγαθά από τα άλλα μέρη της Συρίας, αν και οι πρώτες ύλες τους είχαν παραχθεί σε σημαντικό βαθμό στην περιοχή τους.

Μπορεί να φανεί καθαρά ότι η Ροζάβα είχε παραμεληθεί συστηματικά -παρά τα επιφανειακά και τα υπόγεια πλούτη της- και κρατήθηκε φτωχή. Εφαρμοζόταν πάντα μια πολιτική που έμελλε να κρατήσει τον τοπικό πληθυσμό εξαρτημένο από το καθεστώς. Αυτός ήταν ένας από τους τρόπους για να κάνει τους Κούρδους να μεταναστεύσουν στο εξωτερικό ή σε άλλες πόλεις της Συρίας.

Η εξέλιξη της οικονομίας με την επανάσταση

Με την ευρεία απέλαση του καθεστώτος Μπάαθ από τη Ροζάβα, που άρχισε στις 19.7.2012, οι συμβουλιακές δομές αντιμετώπισαν την πρόκληση να μη καταρρεύσουν η οικονομία και οι βασικές υπηρεσίες. Αποδείχθηκε ότι ήταν πολύ σημαντικό η δημιουργία των συμβουλίων **τουλάχιστον ένα χρόνο νωρίτερα**, παντού. Ειδικότερα, η δημιουργία οικονομικών επιτροπών σε **τοπικό και περιφερειακό επίπεδο**, ήταν αποφασιστικής σημασίας.

Το πρώτο πρόβλημα στο πλαίσιο της Επανάστασης ήταν η **διατήρηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας** από την **Τοπική Αυτοδιοίκηση**. Αυτό επιτεύχθηκε με το ότι δεν διαλύθηκαν οι υφιστάμενες διοικήσεις τους, αλλά σταδιακά ενσωματώθηκαν στο συμβουλιακό σύστημα. Το δεύτερο σημαντικό μέτρο ήταν οι **έλεγχοι των τιμών**. Τα καθορισμένα από τις οικονομικές επιτροπές όρια τιμών ελέγχονταν από τη δεύτερη μέρα της επανάστασης στις αγορές και στα καταστήματα. Έτσι, έπρεπε να αποφευχθεί η εκμετάλλευση της εμπόλεμης κατάστασης από τους κερδοσκόπους με την αποθήκευση των τροφίμων και φαρμάκων ώστε να κερδοσκοπήσουν με την επακόλουθη έκρηξη τιμών. Έτσι ειδικά, ήταν εγγυημένη η κάλυψη των βασικών αναγκών του πληθυσμού (τρόφιμα, πετρέλαιο κ.λπ.).

Ίσως η μεγαλύτερη οικονομική πρόκληση ήταν το **εμπάργκο από την Τουρκία**, που επιβλήθηκε από την επανάσταση και μετά. Μετά από μακρές διαμαρτυρίες του πληθυσμού στο βόρειο τουρκικό τμήμα του Κουρδιστάν, επιτράπηκαν σε ένα μικρό βαθμό μόνο τα φάρμακα προς τη Ροζάβα, από τις αρχές του 2013. Η νοτιοκουρδική

κυβέρνηση του PDK στο Ιράκ συμπεριφέρεται με παρόμοιο τρόπο, το εμπάργκο χαλαρώνεται ανάλογα με τις πολιτικές σκοπιμότητες. Κάποια τρόφιμα που λείπουν από τη Ροζάβα, όπως τα λαχανικά και τα φρούτα, καθώς και άλλα προϊόντα μπορούν να μεταφέρονται με φορτηγά μέσω εχθρικών περιοχών αφού οι προμηθευτές έχουν δώσει μεγάλες μίζες στην αντίστοιχη ισλαμίστικη ομάδα που τις ελέγχει. Έτσι τα προϊόντα αυτά είναι για άλλη μια φορά τόσο ακριβά που μόνο ένα μικρό μέρος του πληθυσμού μπορεί να τα αντέξει οικονομικά. Και εδώ γίνεται έλεγχος των τιμών, ωστόσο, υπάρχει μια αναπόφευκτη άτυπη αγορά στην οποία πολλά είναι σε εξαιρετικά υψηλές τιμές. Επιπλέον, στα τουρκικά σύνορα ορισμένα αναγκαία εμπορεύματα εισέρχονται λαθραία στη Ροζάβα. Οι άνθρωποι που εμπλέκονται στο διασυνοριακό εμπόριο, το κάνουν με κίνδυνο της ζωής τους. Κάθε εβδομάδα πυροβολούνται μαζί με πρόσφυγες, από Τούρκους στρατιώτες, ενώ τζιχαντιστές μπορούν να διασχίσουν τα σύνορα της Τουρκίας σε μεγάλο βαθμό ανεμπόδιστα.

Επειδή η γεωργικά πλούσια περιοχή της Ροζάβα έπρεπε να εξασφαλίζει ακριβά ένα μεγάλο ποσοστό των λαχανικών, φρούτων και αλευριού από τη Latakya, Δαμασκό και άλλες πόλεις της Συρίας (το καντόνι Cizîrê υστερεί ιδιαίτερα σε φρούτα και λαχανικά), αυτό οδήγησε σε πολύ σοβαρά προβλήματα μετά την επανάσταση. Αν και τα σιτηρά υπήρχαν σε μεγάλες ποσότητες, η προμήθεια σε αλεύρι στην πρώτη χειμερινή περίοδο μετά την επανάσταση 2012/13 ήταν πολύ δύσκολη. **Μια πείνα στην Cizîrê και στο Kobanî μπόρεσε να αποτραπεί μόνο μέσω του συστήματος διανομής από τις συμβουλιακές δομές.** Με την κατασκευή πολλών αλευρόμυλων από το 2013 διευκολύνθηκε η κατάσταση και το 2014 στο Cizîrê ήταν τόσο πολύ καλή, ώστε να μπορούν να εξάγουν αλεύρι (ακριβώς αυτό συνέβη στο ιρακινό Κουρδιστάν- που μέχρι τότε εισήγαγε αλεύρι από την Τουρκία). Το Kobanî είχε σταθεί στο θέμα αυτό καλύτερα από το Afrin, γιατί είχαν καλλιεργηθεί εδώ σιτηρά πριν από την επανάσταση στο 1/3 των γεωργικών εκτάσεων. Στο Kobanî η παραγωγή σιταριού έχει αυξηθεί από το 2013, έτσι ώστε το τέλος του έτους ήταν μεταποιημένα αρκετά διατροφικά αγαθά. Το Afrin όμως ακόμα έπρεπε να αγωνιστεί

μέχρι το 2014 για να το καταφέρει αυτό, αν και έχει ήδη αρχίσει να προσαρμόζει την παραγωγή του.

Μια άλλη σημαντική θετική εξέλιξη για την οικονομική σταθεροποίηση της Cizîrê -αλλά όχι για το Kobanî και το Afrin- ήταν η διύλιση αργού πετρελαίου από το καλοκαίρι του 2013. Οι συμβουλιακές δομές με τη βοήθεια ειδικευμένων εργαζομένων κατάφεραν με απλά συστήματα να διυλίσουν επαρκή ποσότητα πετρελαίου σε ντίζελ. Αυτό οδήγησε σε μια βελτίωση της ζωής και της οικονομικής δραστηριότητας. Η αμυντική στρατιωτική δύναμη ενισχύθηκε επίσης. Ο έλεγχος των τιμών ήταν επίσης ιδιαίτερα αποφασιστικός στη διανομή του πετρελαίου κίνησης και πετρελαίου θέρμανσης. Σήμερα, ένα λίτρο Diesel πωλείται στη μισή τιμή σε σύγκριση με την περίοδο πριν από την επανάσταση, και αυτό διευκολύνει σημαντικά τη ζωή των ανθρώπων. Το Diesel είναι απαραίτητο για τα οχήματα, τον εφοδιασμό των νοικοκυριών σε ηλεκτρισμό, τη θέρμανση, τη μικρή βιομηχανική και αγροτική παραγωγή. Η διύλιση έχει δυστυχώς ως αποτέλεσμα Diesel κατώτερης ποιότητας που είναι επιβλαβής για τις γεννήτριες, τους κινητήρες οχημάτων και τα μηχανήματα. Αυτό το ξέρουν τα Συμβούλια τα οποία αναζητούν λύσεις για την καλύτερη διύλιση.

[Συνεργατικό γαλακτοκομείο στην Dêrik]

Οι οικονομικές επιτροπές σε όλα τα επίπεδα ήταν σε θέση με την αλληλέγγυα εργασία τους να εξασφαλίσουν ότι στους δήμους ή τις περιφέρειές τους κανείς δεν θα λιμοκτονούσε πραγματικά και ότι τα οικονομικά πιο αδύναμα μέλη θα στηριχθούν καλά. Δεν ήταν μόνο ότι βοήθησαν με τα τρόφιμα, υπάρχει η συνεχής επιδίωξη ότι κάθε ενήλικος θα έχει μια δουλειά και έτσι θα μπορεί να συμβάλλει στη δική του φροντίδα, αλλά και στην περαιτέρω ανάπτυξη της επανάστασης. Εκτός από την πρώτη χειμερινή περίοδο μετά την επανάσταση, η επισιτιστική κατάσταση στα τρία καντόνια τώρα είναι αρκετά ικανοποιητική, τόσο ώστε να αυξηθεί η παροχή των απαραίτητων στους οικονομικά αδύναμους και τους πρόσφυγες από άλλα μέρη της Συρίας. Η απελευθέρωση της Ροζάβα σήμαινε επίσης ότι και στα τρία καντόνια, το 2013 λιγότερο αλλά από το 2014 περισσότερο, ξεκίνησε μια έκρηξη στην οικοδομή.

Παντού χτίστηκαν νέα κτίρια και αυξήθηκαν οι όροφοι στα υπάρχοντα, πράγμα απαραίτητο γιατί από τον ολοένα και πιο βάναυσο πόλεμο στη Συρία όλο και περισσότεροι άνθρωποι κατέφυγαν στη Ροζάβα και επομένως χρειάστηκε περισσότερος κατοικήσιμος χώρος. Το απαραίτητο για αυτό τσιμέντο παράγεται εν μέρει στη Ροζάβα. Αλλά η αιτία της ζωτικότητας της οικονομίας πρέπει να αναζητηθεί κυρίως στη γεωργία, όπου επικρατεί η υψηλότερη παραγωγικότητα. Κάθε μέρα το πρωί σε κάθε πόλη, πολλές εκατοντάδες παραγωγοί διατροφικών προϊόντων έρχονται για να πουλήσουν τα δικά τους ή να αγοράσουν τα προϊόντα για τις ανάγκες τους.

Ενώ τη χρονιά της επανάστασης του 2012 ακόμα επικρατούσε κυρίως η οργάνωση των βασικών υπηρεσιών φροντίδας, παράλληλα με την ασφάλεια, με κάθε μικρό βήμα προόδου αλλάζει και το περιεχόμενο των συζητήσεων. Αυτές οι συζητήσεις συντείνουν στο

σκοπό, να πάει η περιοχή -πέρα από τον καπιταλισμό και την κρατικά κατευθυνόμενη οικονομία- στον Τρίτο Δρόμο της οικονομίας. Έτσι, μετά από πολλές συζητήσεις και προετοιμασίες άρχισαν να στήνονται οι πρώτοι συνεταιρισμοί το 2013 και ένα χρόνο αργότερα ο αριθμός τους αυξήθηκε αλματωδώς. Ιδρύθηκαν συνεταιρισμοί που ψήνουν ψωμί, παράγουν υφάσματα, μεταποιούν ρούχα, παρασκευάζουν από γάλα τυριά και άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα, καλλιεργούν φιστίκια ή φακές και πωλούν απορρυπαντικά. Ή ιδρύθηκαν γεωργικοί συνεταιρισμοί στις κοινωνικοποιημένες κρατικές γαίες. Συνεταιρισμοί και συνεργατικές ομάδες σε τέτοιους τομείς δραστηριότητας ιδρύονται αυτή τη στιγμή σε όλες τις πόλεις. Η ποικιλομορφία αυξάνει με κάθε χρόνο που περνά. Αυτό είναι απαραίτητο εάν θα πρέπει να επιτευχθεί μεσοπρόθεσμα ο διακηρυγμένος στόχος για την επέκταση των συνεταιρισμών σε όλους τους τομείς της οικονομίας και να γίνουν αυτοί η κυρίαρχη οικονομική μορφή.

> *Ο καπιταλισμός στο Κουρδιστάν και ιδιαίτερα στη Ροζάβα δεν ήταν σε θέση να περάσει τόσο σημαντικά στο μυαλό και στη συνείδηση των ανθρώπων, όσο στις οικονομικά πιο αναπτυγμένες περιφέρειες. Αυτό φαίνεται να διευκολύνει τη δημιουργία μιας συνεταιριστικής-συνεργατικής κοινωνικής οικονομίας σε πολλούς τομείς.*

Για να βάλει σε εφαρμογή μια τέτοια διαδικασία, ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός προωθεί την κοινοτικοποίηση της οικονομίας. Η οικονομική υπανάπτυξη της κουρδικής περιοχής από τη μία πλευρά αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μειονέκτημα, από την άλλη όμως αντιμετωπίζεται και ως μια ευκαιρία. Η παραδοσιακή κοινωνική συλλογικότητα των πληθυσμών του Κουρδιστάν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί με θετικό τρόπο για την οικοδόμηση μιας κοινοτικής οικονομίας. Η ενσωμάτωση με θετικό τρόπο των παραδοσιακών δομών στις νέες, είναι χαρακτηριστικό του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος.

Βρίσκεται σε εξέλιξη μια διαδικασία συστηματικού μετασχηματισμού, όπου παράδοση και χειραφέτηση συνδέονται με

αυτόν τον τρόπο. Ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός είναι ανοικτός σε άλλες πολιτικές ομάδες και παρατάξεις. Είναι ευέλικτος, πολυπολιτισμικός, αντι-μονοπωλιακός και με προσανατολισμό τη συναίνεση. Οικολογία και φεμινισμός είναι οι κεντρικοί πυλώνες. Σε αυτό το είδος της αυτοκυβέρνησης, απαιτείται ένα εναλλακτικό οικονομικό σύστημα, το οποίο να αυξάνει τους κοινωνικούς πόρους, αντί να τους εκμεταλλεύεται, και έτσι να καλύπτει τις ποικίλες ανάγκες της κοινωνίας. Το κίνημα των Συμβουλίων στην περίπτωση αυτή είναι ο φορέας της διαδικασίας.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται στη Ροζάβα δεν στρέφεται ενάντια στην ατομική ιδιοκτησία, αλλά έχει ως στόχο να θέσει αυτή την ατομική ιδιοκτησία στην υπηρεσία και χρήση όλων των ομάδων του πληθυσμού που ζουν εκεί. Έτσι, τα σχέδια της εναλλακτικής οικονομίας υλοποιούνται μέσω της οικοδόμησης των συνεταιρισμών και την επέκτασή τους παντού και με αυτό προσπαθεί να χειραφετηθεί η κοινωνική συνείδηση από τους καπιταλιστικούς-φεουδαρχικούς καταναγκασμούς και να πραγματοποιήσει μια κοινωνική επανάσταση. Όπως διατυπώνεται χαρακτηριστικά: «**Θέλουμε να προστατεύσουμε τα δικαιώματα των απλών ανθρώπων από τους πλούσιους με τους συνεταιρισμούς και τις κοινότητες**». Το μοντέλο ιδιοκτησίας του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού θεωρεί ότι όλοι οι πόροι, αλλά και οι συνδεδεμένες με αυτούς επιχειρήσεις θα πρέπει να διαχειρίζονται από τους ίδιους τους δήμους και τις κοινότητες. Δεν πρέπει να πάνε σε μια μορφή νέας ιδιωτικοποίησης μέσω των συνεταιρισμών. Με την από κοινού παραγωγή των δήμων και των συνεταιρισμών και με το μοντέλο της οικονομίας των αναγκών, ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει στην παραγωγή με τον δικό του τρόπο και δεν υπάρχει ανεργία.

Για παράδειγμα: η πρώην κρατική γη που είναι το 80% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων, βρίσκεται στη διαδικασία της κοινοτικοποίησης: «Όταν το καθεστώς έφυγε από την περιοχή παραδώσαμε την κρατική γη, που στην πραγματικότητα ανήκει στην κοινωνία και το λαό, στους Συνεταιρισμούς των φτωχών και στο

συνεταιρισμό των οικογενειών των θυμάτων και πεσόντων… Το μεγαλύτερο μέρος της γης πηγαίνει στους συνεταιρισμούς, υπάρχουν εξαιρέσεις μόνο μικρής κλίμακας, όπου τεμάχια από 10 έως 40 στρέμματα μπορούν επίσης να πάρουν και μεμονωμένες οικογένειες. Δεν επιτρέπεται να προκύψει καμία νέα μεγάλη ιδιοκτησία.»

Επειδή η Αυτοδιοίκηση, σε αντίθεση με το καθεστώς Μπάαθ, δεν θέλει να εφαρμόσει οποιεσδήποτε μορφές εξαναγκασμού, δεν έχει απαλλοτριώσει μέχρι τώρα τις μεγάλες γαιοκτησίες. Βασικά, όμως, το Κουρδικό Κίνημα Ελευθερίας είναι εκτός των άλλων και υπέρ της κοινοτικοποίησης του νερού, του εδάφους και των πόρων: «Νερό, Γη και Ενέργεια είναι αξίες που ανήκουν σε ολόκληρη την κοινωνία. Αυτές είναι αξίες που πρέπει να είναι στη διάθεση του συνόλου της κοινωνίας για χρήση. Οι Κοινότητες και οι Δήμοι θα πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους στα θέματα του νερού, της γης και της ενέργειας. Εάν η κοινωνία είναι ο συλλογικός ιδιοκτήτης των αξιών αυτών, τότε δε μπορεί να οδηγείται από κανέναν από τη μύτη… Γι'αυτό, το νερό, η γη

και η ενέργεια δεν πρέπει να αφεθεί σε κανέναν άλλο. Οι αξίες αυτές πρέπει να βρίσκονται στην κατοχή μόνο της κοινωνίας. Αυτές οι αξίες δεν μπορούν να είναι ιδιοκτησία ενός κράτους. Ένα κράτος το οποίο κηρύσσει την κυριαρχία του πάνω στη γη, την ενέργεια και το νερό, είναι ένα δεσποτικό και φασιστικό κράτος.»

Εδώ γίνεται σαφές ότι ο στόχος του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος είναι να κοινωνικοποιηθούν όλες αυτές τις αξίες και να εκδημοκρατισθεί η οικονομία. Γι'αυτό, η οικοδόμηση της εκδημοκρατισμένης οικονομίας περνά από την εκπαίδευση: «Αυτό το κάνουμε μέσα από την κατάρτιση του πληθυσμού και με το να τους δείχνουμε τρόπους για μια συνεταιριστική μορφή της κοινωνικής οικονομίας. Συστήνουμε οικονομικές ακαδημίες για να υποστηρίξουν αυτή την νέας μορφής οικονομία». Σε αντίθεση με την κρατική και την ιδιωτική οικονομία, η κοινωνική οικονομία οφείλει να οργανωθεί σε κάθε κοινωνικό τομέα συνεταιριστικά και συνεργατικά:

«… Χτίζουμε συνεταιρισμούς στην οδοποιία, στις δημόσιες- δημοτικές υπηρεσίες, στη γεωργία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις και σε όλους τους τομείς. Δεν θέλουμε με αυτό να ακολουθήσουμε οποιοδήποτε κράτος. Υποστηρίζουμε ιδιαίτερα τους δήμους να εξασφαλίζουν την παροχή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος. Ειδικά αυτή τη στιγμή, έχουμε προπάντων γεωργικά εγχειρήματα, αλλά αυτό έχει να κάνει κυρίως με το ότι ζούμε σε μια αγροτική περιοχή. Επιπλέον, έχουμε οικοδομικούς συνεταιρισμούς, που έχουν ως στόχο να δώσουν σε όλους τους ανθρώπους- έναντι αντίστοιχης συνεισφοράς- την ευκαιρία να έχουν ένα σπίτι. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό αυτή τη στιγμή, επειδή πολλοί άνθρωποι μεταναστεύουν σε αυτή την περιοχή.»

Επειδή το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα κατόρθωσε με τις επιτροπές αυτοάμυνας -με μεγάλη συμμετοχή των γυναικών- να προστατέψει τον πληθυσμό από τις επιθέσεις των Ισλαμικών Ομάδων και του Μπαθικού καθεστώτος, πολλοί Σύροι από τα εμπόλεμα μέρη, που δεν έχουν τη δυνατότητα να μεταναστεύσουν

στην Ευρώπη -δηλαδή οι πιο φτωχοί- καταλήγουν στη Ροζάβα, με αποτέλεσμα να έχει διπλασιασθεί ο πληθυσμός της.

Μια αρχική επισκόπηση των οικονομικών προγραμμάτων της Δημοκρατικής Αυτονομίας μας δείχνει ξεκάθαρα ότι δεν πρέπει να εκληφθεί ως μια τοπική προσέγγιση, αλλά μάλλον ως ένας δρόμος προς μια εναλλακτική μορφή για την ίδια την οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο, ο οποίος δρόμος βασίζεται στην αλληλεγγύη. «Έχουμε κάνει δικό μας ένα μοντέλο, το οποίο θα συμπεριλάβει τελικά ολόκληρο τον κόσμο, πρέπει να τον συμπεριλάβει. Αυτό θα το πετύχουμε αργά ή γρήγορα. Γιατί αυτό εκφράζει την επιτυχία της κοινωνίας.»

Περισσότερο φωτογραφικό υλικό εδώ.

Το παρόν κείμενο παρουσιάστηκε από τον Γιώργο Κολέμπα στην εκδήλωση "Η Κοινωνική Οικονομία Αγαθό για Όλη την Κοινωνία". Ολόκληρο το ηχητικό της εκδήλωσης εδώ:

και εδώ: Συζήτηση με τον Γιώργο Κολέμπα.

Αλληλογραφία Μπούκτσιν – Οτσαλάν

Μετάφραση: Μαριέττα Σιμεγιάτου

Το 2004, ο Κούρδος ηγέτης Ocalan απηύθυνε επιστολή στον Murray Bookchin από το κελί της φυλακής του, όπου είχε μελετήσει το έργο του Αμερικανού ριζοσπάστη στοχαστή. Σήμερα, η αλληλογραφία τους δημοσιεύεται για πρώτη φορά.

Στη φυλακή, ο Ocalan εντρύφησε στα ριζοσπαστικά, μετακομμουνιστικά συγγράμματα, αναζητώντας έναν νέο δρόμο για

την επόμενη ημέρα. Γνωστός για την ακόρεστη δίψα του για βιβλία, οι επιλογές του συχνά διέρρεαν στον τουρκικό και κουρδικό τύπο, όταν άρχισε να διαβάζει μετά μανίας το έργο του Murray Bookchin. Ως το 2004, ο Heider και άλλοι υπέρμαχοι του αγώνα που δίνει ο Ocalan ένοιωσαν ότι είχε έρθει η κατάλληλη στιγμή για να τον φέρουν σε επαφή με τον ηλικιωμένο Bookchin. Η καθιέρωση κάποιας μορφής διαλόγου είχε για εκείνους καθοριστική σημασία, όπως ανέφερε ο Heider στην Huffington Post, καθώς οι συντηρητικοί των κύκλων των Κούρδων ασκούσαν πίεση προς την κατεύθυνση το κίνημα να εγκαταλείψει δια παντός οποιονδήποτε προοδευτικό λόγο.

Έγραψαν στην Biehl.

Στις 11 Απριλίου, πέντε ημέρες αφότου έλαβε την επίσημη επιστολή του Ocalan, ο Bookchin απάντησε με τη βοήθεια της Biehl. Στην ηλικία των 83, ο Bookchin είχε ήδη από καιρό επιδείξει περιέργεια για τους Κούρδους και είχε γράψει για τον αγώνα τους στα προσωπικά του ημερολόγια, όπως ανέφερε η κόρη του. Έγραψε στον Ocalan ότι δεν του ήταν γνώριμες όλες οι πτυχές του αγώνα του PKK -και για αυτό επέρριπτε ευθύνες στον «τοπικιστικό τύπο» των ΗΠΑ- και ότι ήταν τόσο ηλικιωμένος που έπρεπε να καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια ακόμα και για να γράφει, αλλά ότι χαιρόταν για την επαφή.

«Είμαι η ιστορία του εικοστού αιώνα σε σάρκα και οστά με τον τρόπο μου και πάντα προσπαθούσα να κοιτάζω πέρα από ιδέες που οι άνθρωποι παγιώνουν σε δόγματα», έγραψε ο Bookchin στον Ocalan. «Σας ζητώ να δείξετε υπομονή απέναντι σε έναν γέρο ριζοσπάστη».

Αναφορές για την ύπαρξη της αλληλογραφίας του Bookchin με τον Ocalan έχουν γίνει στο παρελθόν, αλλά η Huffington Post απέκτησε πρόσβαση στο σύνολο των κρυμμένων εγγράφων που διατηρούνταν, και σήμερα τα δημοσιεύει για πρώτη φορά, με την άδεια του Murray Bookchin Trust, της Biehl και του Heider (Καμία από τις πηγές ωστόσο δεν είχε το αρχικό μήνυμα από τον Heider και τον Oliver Kontny, έναν ακόμα δικηγόρο του Ocalan).

Bookchin προς διαμεσολαβητές Ocalan
[11 Απριλίου 2004]

Αγαπητέ Reimar Heider,

Σας ευχαριστώ για την επιστολή σας της 6ης Απριλίου. Θα ξέρετε ότι είμαι ένας αρκετά ηλικιωμένος άνδρας (83 ετών) που μετά βίας περπατώ λόγω οστεοαρθρίτιδας και καρδιακών παθήσεων. Σας το λέω αυτό για να δικαιολογηθώ γιατί συχνά καθυστερώ να απαντήσω σε επιστολές, ειδικά σε e-mail. Θα πρέπει επίσης να σας επιστήσω την προσοχή στο γεγονός ότι οι άνθρωποι που διατείνονται ότι μιλούν εκ μέρους μου δεν εκφράζουν απαραίτητα τα λεγόμενά μου – με εξαίρεση τη σύντροφό μου, Janet Biehl, με την οποία μοιράζομαι την ίδια διεύθυνση e-mail και με την οποία συζώ (παρακαλώ κρατήστε το e-mail της).

Όπως και η πλειοψηφία των Αμερικανών, αλίμονο, γνωρίζω πολύ λίγα για το PPK και τον Abdullah Ocalan, παρόλο που θυμάμαι στις ειδήσεις τη στιγμή της σύλληψής του πριν από αρκετά χρόνια. Χάρη στον τοπικισμό που δείχνει ο τύπος, οι Αμερικανοί έχουν ελάχιστη ενημέρωση σχετικά με τα κουρδικά ζητήματα (Ακόμα και οι Κούρδοι του Ιράκ περιφρονούνται σε μεγάλο βαθμό από τους πολεμικούς ανταποκριτές μας). Μόλις πριν από λίγες ημέρες πληροφορήθηκα ότι ο κ. Ocalan έχει καταδικαστεί σε θάνατο εδώ και πέντε χρόνια και βρίσκεται τώρα σε συνθήκες πλήρους απομόνωσης. Ειλικρινά ελπίζω να αντεπεξέρχεται με σθένος σε αυτή τη δύσκολη κατάσταση.

Μιλάμε, ωστόσο, γερμανικά κι έτσι δεν χρειάζεται να προβληματίζεστε εάν καταλαβαίνουμε τις επιστολές που μας στέλνετε στα γερμανικά. Μπορείτε να μου τις στέλνετε σε όποια γλώσσα θέλετε, εγώ όμως είμαι αναγκασμένος να απαντώ στα αγγλικά. Λόγω της κατάρρευσης της υγείας μου και ιατρικών προβλημάτων, δυστυχώς δεν γράφω γρήγορα.

Θα πρέπει επίσης να γνωρίζετε ότι παρόλο που ήμουν από τους ιδρυτές του Institute for Social Ecology μαζί με τον Dan Chodorkoff κάπου τριάντα χρόνια πριν στο Vermont, η σχολή από

τότε έχει διαφοροποιηθεί κατά πολύ και δεν εκφράζει με συνέπεια τις απόψεις μου. Ένα μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της έχει μετατοπιστεί προς αναρχικές απόψεις που εγώ θεωρώ παιδιάστικες και ανενημέρωτες και τις οποίες δεν συμμερίζομαι καθόλου. Σας το λέω αυτό για να σας ζητήσω να μου γράφετε απευθείας στη διεύθυνση email της Janet, όπου τουλάχιστον η ιδιωτική αλληλογραφία μου είναι απαλλαγμένη από παρεμβάσεις από αυτά τα «ελευθεριακά» παιδιά.

Όσον αφορά τη δράση μου, δραστηριοποιούμαι στην αμερικανική αριστερά εδώ και περίπου εβδομήντα χρόνια ως οργανωτής του εργατικού κινήματος και ως δάσκαλος. Με λίγα λόγια, είμαι η ιστορία του εικοστού αιώνα σε σάρκα και οστά και πάντα προσπαθούσα να κοιτάζω πέρα από ιδέες που οι άνθρωποι παγιώνουν σε δόγματα. Τα βιβλία μου Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ και ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ και τα δυο χρονολογούνται στη δεκαετία του ’80. Επιπλέον, θα πρέπει να ξέρετε ότι Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ έχει μεταφραστεί μόνο εν μέρει στα γερμανικά (νομίζω όμως ότι η τουρκική μετάφραση είναι πλήρης). Έχω γράψει επίσης βιβλία και άρθρα σχετικά με την ιδέα του ελευθεριακού κοινοτισμού, του συνομοσπονδισμού, τη σημασία της πολιτικής σε αντιδιαστολή με τον κοινοβουλευτισμό και τα μαθήματα που μας διδάσκει η επαναστατική παράδοση (Πρόσφατα, ολοκλήρωσα ένα βιβλίο τεσσάρων τόμων για το τελευταίο αυτό θέμα και ο τρίτος τόμος θα δημοσιευτεί τον επόμενο μήνα από τον εκδοτικό οίκο Continuum στο Λονδίνο). Τα γραπτά αυτά –ειδικά Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ, το οποίο έχει μεταφραστεί στα γερμανικά και τουρκικά– μπορεί να σας ενδιαφέρουν, όπως και τον κ. Ocalan. Αυτά τα πιο πρόσφατα γραπτά έχουν προκαλέσει μεγάλο ενδιαφέρον στη Λατινική Αμερική, τη Σκανδιναβία καθώς και άλλα μέρη της Ευρώπης, και την Αυστραλία.

Πολλά πεδία μένει να διερευνηθούν, πράγμα που η υγεία και η ηλικία μου δεν μου επιτρέπουν. Εάν επιθυμείτε να συνεχίσετε να μου γράφετε, θα σας ζητήσω να δείξετε υπομονή απέναντι σε έναν γέρο ριζοσπάστη όπως εγώ. Θα ήθελα να εκφράσω τη βαθύτατη

συμπαράστασή μου στον κ. Ocalan.

Φιλικά,
Murray Bookchin
131 Main Street, apt. 301
Burlington, VT 05401 USA
Τηλ.: (802) 863-4545
jbiehl@together.net

Διαμεσολαβητές Ocalan προς Bookchin
[5 Μαΐου 2004]

Αγαπητέ Murray Bookchin,

Με χαρά σας πληροφορούμε ότι έπειτα από την αλληλογραφία μας, ενημερώσαμε τους δικηγόρους υπεράσπισης του κ. Ocalan στην Ιστανμπούλ σχετικά με το περιεχόμενο της επιστολής σας. Ένα μέλος της ομάδας υπεράσπισης, ο κ. Aydinkaya, ανέφερε με συντομία το ζήτημα στον κ. Ocalan κατά την τελευταία συνάντησή τους. Ο κ. Ocalan φαίνεται να χάρηκε πολύ για το ενδιαφέρον σας και ζήτησε από τους εκπροσώπους του να σας απαντήσουν άμεσα. Στέλνει εγκάρδιους χαιρετισμούς και δηλώνει ότι οι δυο συγγραφείς που τον έχουν απορροφήσει το τελευταίο διάστημα είστε εσείς και ο Immanuel Wallerstein. Ο κ. Ocalan τόνισε ότι πιστεύει ότι έχει αποκτήσει καλή γνώση των ιδεών σας. Μάλιστα, αναφέρθηκε στον εαυτό του ως έναν «καλό μαθητή» σας. Ζήτησε από τους δικηγόρους του να σας στείλουν το τελευταίο χειρόγραφό του το συντομότερο δυνατό. Πρόκειται για ένα χειρόγραφο που μόλις προετοίμασε για την ακρόαση της υπόθεσής του στις 9 Ιουνίου 2004 ενώπιον του τμήματος μείζονος σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τη μετάφραση του εγγράφου στα αγγλικά έχει αναλάβει μια εταιρεία στην Τουρκία και ελπίζουμε να μπορέσουμε να σας στείλουμε ένα αντίγραφο του κειμένου ως τον Ιούνιο.

Ο κ. Ocalan είπε ότι λυπάται που υπάρχουν ορισμένες ελλείψεις στην τουρκική μετάφραση των τεσσάρων βιβλίων σας τα οποία έχει διαβάσει και ότι υπήρχαν ορισμένα σημεία στα οποία διαφωνεί με

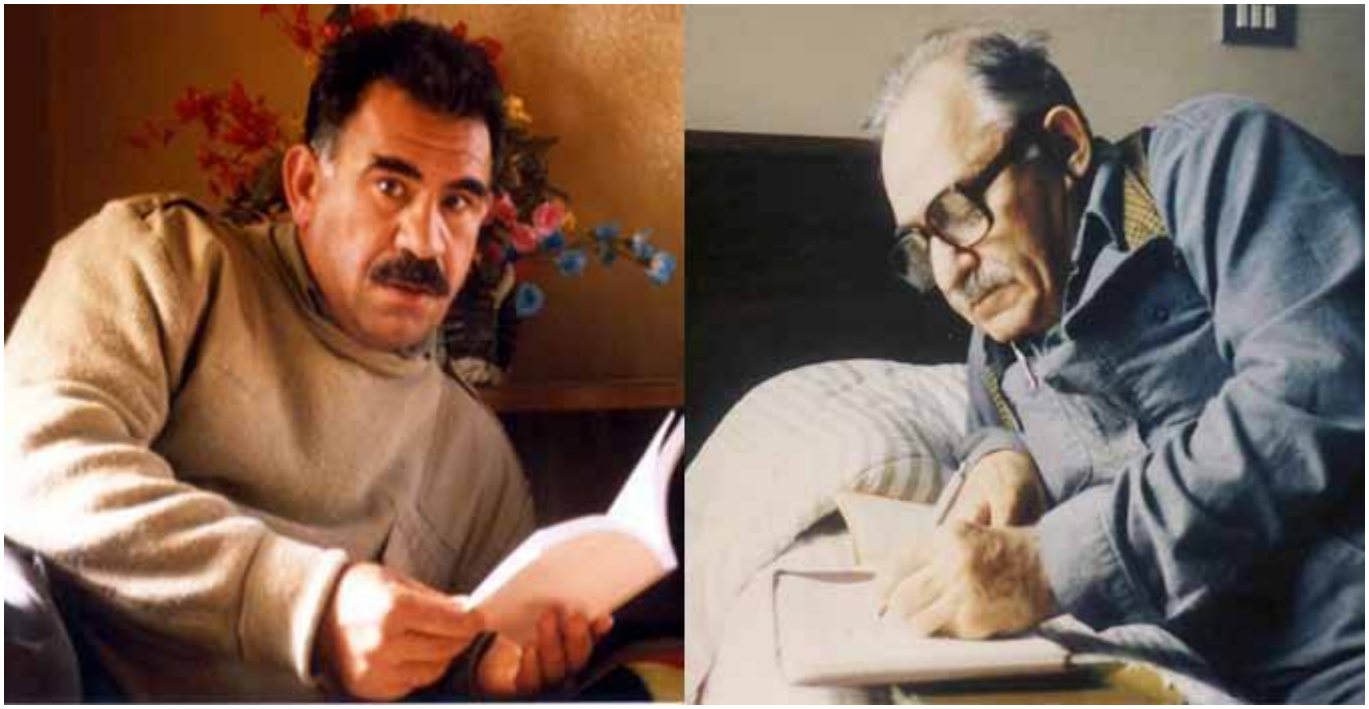
τις ιδέες σας. Αυτό που τόνισε ωστόσο ήταν ότι ανυπομονεί να συνεχίσει να παρακολουθεί τη σκέψη σας και να τη βοηθήσει να βρει πρόσφορο έδαφος όσον αφορά την εφαρμογή της στις κοινωνίες της Μέσης Ανατολής. Θα ήθελε να σας διαβεβαιώσει ότι δεν θα πρέπει να προβληματίζεστε πολύ για την έλλειψη εκτίμησης που δείχνουν ορισμένοι νεότεροι οπαδοί όσον αφορά τη διακριτικότητα και τη δυναμική της σκέψης σας, εφόσον το κουρδικό κίνημα ελευθερίας είναι αποφασισμένο να υλοποιήσει επιτυχώς τις ιδέες σας. Πρόσθεσε επίσης πως πιστεύει ότι τα τρία βιβλία που έχει γράψει στη φυλακή, ως σύνολο, θα μπορούσαν να δώσουν κάποιες απαντήσεις στα θεωρητικά και πρακτικά αδιέξοδα που δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει η Μαρξιστική θεωρία τα τελευταία 150 χρόνια. Δηλώνει τώρα ξεκάθαρα ότι πιστεύει ότι είναι θεωρητικά αβάσιμο να εκλαμβάνεται η δημιουργία του κράτους στην Πρώιμη Μεσοποταμία ως μια «αναπόφευκτη» εξέλιξη που υπαγορεύεται από ιστορικές νομοτέλειες «απαραίτητες για την ανθρώπινη πρόοδο».

Στο νέο αυτό χειρόγραφο, ο κ. Ocalan επαναξιολογεί ορισμένα από τα προηγούμενα επιχειρήματά του σχετικά με τη μετάβαση από τη νεολιθική στην πρώιμη κοινωνία ιερατικού κράτους και θέτει ορισμένες απίστευτα πρωτότυπες απόψεις σχετικά με τις επιστημολογικές συνέπειες της θεωρίας του χάους στις ιστορικές και κοινωνικές μελέτες, καθώς και τις πολιτικές προοπτικές που προέρχονται από τις θεωρητικές ιδεολογικοποιήσεις της ανθρώπινης ιστορίας. Διερευνά τόσο τις επιπτώσεις που αυτό έχει στη δική του αντίληψη για την ιστορία της Μεσοποταμίας, όσο και τα πολιτικά συμπεράσματα στα οποία έχει οδηγηθεί από το προηγούμενο έργο του, εγκαταλείποντας έτσι εντελώς το πρότυπο της οικοδόμησης κράτους ως στόχο των απελευθερωτικών διεργασιών. Αναπτύσσει επίσης διεξοδικά την ιδέα μιας οικο-δημοκρατικής κοινωνίας και την πρακτική υλοποίηση του ελευθεριακού κοινοτισμού στο Κουρδιστάν.

Τόνισε ωστόσο ότι αυτό δεν είναι και ούτε θα μπορούσε να είναι το έργο ενός ακαδημαϊκού, αλλά ενός ανθρώπου που αναζητά πρακτικούς τρόπους διεξόδου από την κρίση που βιώνει η Μέση

Ανατολή και οι Κούρδοι. Εξέφρασε έντονη κριτική για τον δυτικό λόγο και επεσήμανε ότι η δική του προσέγγιση πάντα θα διέπεται από μια σύγχρονη εκ νέου ανάγνωση του παραδοσιακού λόγου της Μέσης Ανατολής. Παρά τις προφανείς δυσκολίες στην επικοινωνία με τον κ. Ocalan, με μεγάλη χαρά θα σας βοηθήσουμε να συνεχίσετε τη μεταξύ σας επικοινωνία.

Αναμένουμε νέα σας,
Με θερμούς χαιρετισμούς,
Reimar Heider
Oliver Kontny

Bookchin προς διαμεσολαβητές Ocalan
[9 Μαΐου 2004]

Αγαπητέ Reimar,

Σας ευχαριστώ που μου μεταφέρετε τα σχόλια του κ. Ocalan. Χαίρομαι που θεωρεί ότι οι ιδέες μου σχετικά με τον ελευθεριακό κοινοτισμό βοηθούν στον προβληματισμό σχετικά με ένα μελλοντικό πολιτικό σώμα των Κούρδων.

Εκτιμώ επίσης τις προσπάθειές σας ως διαμεσολαβητή σε έναν διάλογο μεταξύ του κ. Ocalan και εμένα. Σας παρακαλώ να

καταλάβετε ότι είμαι ένας πολύ ασθενικός 83χρονος. Δεν είμαι σε θέση πια να κάθομαι μπροστά σε έναν υπολογιστή για ώρες και να γράφω άρθρα, ούτε καν επιστολές. Ακόμα και η ανάγνωση για λίγες ώρες την ημέρα μου είναι δύσκολη (Ακόμα και για αυτή τη σύντομη επιστολή, χρειάστηκα τη βοήθεια της Janet). Είμαι αναγκασμένος να περνώ μεγάλο μέρος του χρόνου μου στο κρεβάτι. Επομένως, δεν είμαι σε θέση να συνεχίσω εκτεταμένο θεωρητικό διάλογο με τον κ. Ocalan στο βαθμό που θα το ήθελα και στην καλύτερη περίπτωση μπορώ να παρέχω σύντομες μόνο και ελλιπείς απαντήσεις. Πολύ λυπάμαι για αυτή την απώλεια, αλλά ολοένα και περισσότερο συμβιβάζομαι με το αναπόφευκτο των γερατειών και της θνητότητας.

Ο κ. Ocalan φαίνεται να θέλει να υπογραμμίσει το γεγονός ότι πρέπει να αντλεί γνώση και από άλλες διανοητικές πηγές εκτός από τις δικές μου, ιδιαίτερα της Μέσης Ανατολής. Διαβεβαιώστε τον ότι θα προβληματιζόμουν ιδιαίτερα εάν δεν αξιοποιούσε πλήρως και αυτές τις διαφορετικές πηγές.

Μεταφέρετε παρακαλώ στον κ. Ocalan τις θερμότερες ευχές μου. Προσδοκώ μια μέρα ο κουρδικός λαός να μπορέσει να δημιουργήσει μια ελεύθερη, ορθολογική κοινωνία που θα δώσει τη δυνατότητα να ανθίσει εκ νέου η οξύνοια αυτού του λαού. Είναι τυχεροί που έχουν έναν ηγέτη με τα χαρίσματα του κ. Ocalan να τους καθοδηγεί.

Με εγκάρδιους χαιρετισμούς,
Murray Bookchin

Διαμεσολαβητές Ocalan προς Bookchin
[10 Δεκεμβρίου 2004]

Αγαπητή Janet Biehl, αγαπητέ Murray Bookchin,

Θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι η ευγενική επιστολή σας με τα θετικά σχόλια για τον κ. Ocalan διαβάστηκε στο μεταξύ κατά τη 2η γενική συνέλευση του Λαϊκού Συνεδρίου του Κουρδιστάν, το οποίο πραγματοποιήθηκε στα βουνά του Κουρδιστάν αυτό το

καλοκαίρι, και έλαβε πολύ θετικές αντιδράσεις.

Οι συνθήκες φυλάκισης του κ. Ocalan δεν έχουν βελτιωθεί και μάλιστα οι δυνατότητες επικοινωνίας του με τον έξω κόσμο, ή ακόμα και με τους δικηγόρους και την οικογένειά του, έχουν τώρα περιοριστεί ακόμα περισσότερο. Επομένως, η ανταλλαγή σκέψεων μέσα από τα τείχη του κελιού της φυλακής του καθίσταται όλο και πιο δύσκολη. Ωστόσο, σε αρκετές από τις σπάνιες συναντήσεις με τους δικηγόρους του, προτείνει και πάλι τα βιβλία του Murray Bookchin, ειδικά το «Αστικοποίηση χωρίς Πόλεις».

Σας έχουμε ήδη στείλει μέρος του βιβλίου του που γράφτηκε το 2003, όπου αναφέρεται στην αναδιοργάνωση του κομουναλισμού στις κουρδικές πόλεις και τα κουρδικά χωριά. Στο τελευταίο βιβλίο του, το οποίο φέτος δημοσιεύτηκε στα τουρκικά, δίνει περισσότερη βάση στην άνοδο της ιεραρχίας στην ανθρώπινη κοινωνία και τονίζει τον πατριαρχικό χαρακτήρα του ιεραρχικού και ταξικού πολιτισμού. Παρουσιάζει ένα μοντέλο πολιτισμού που δεν εστιάζει μόνο στην ταξική πάλη, αλλά βλέπει τη «φυσική κοινωνία» ως τον αντίπαλο της ταξικής κοινωνίας διαχρονικά. Η «φυσική» κοινωνία εκδηλώνεται με τη μορφή εθνικών ομάδων, ταξικών κινημάτων και θρησκευτικών και φιλοσοφικών συσπειρώσεων που υπερασπίζονται την ελευθερία τους. Κατά την άποψή του, η καθυπόταξη των γυναικών παίζει σημαντικότατο ρόλο στην καθυπόταξη ελεύθερων ατόμων. Δίνει επομένως μια ευρύτερη περιγραφή της διαδικασίας που οδηγεί στη δημιουργία του πατριαρχικού συστήματος.

Το βιβλίο περιλαμβάνει επίσης μια πολύ ξεκάθαρη κριτική του κλασικού δογματικού μαρξισμού, στον οποίο ο κ. Ocalan παραδέχεται ότι είχε προσκολληθεί για πάρα πολύ καιρό. Ασκεί ιδιαίτερα κριτική στην προσέγγιση του υπαρκτού σοσιαλισμού ως προς τη βία, την εξουσία και το κράτος. Μια επαναστατική ομάδα που δεν διαφέρει ριζικά από τους αντιπάλους της ως προς τα θέματα αυτά είναι καταδικασμένη να απορροφηθεί από το σύστημα, όπως και ο υπαρκτός σοσιαλισμός αφομοιώθηκε από τον καπιταλισμό.

θεωρεί το κίνημα των γυναικών το πιο σημαντικό επαναστατικό κίνημα του 20ου αιώνα, καθώς η ανάλυση που θέτει για τις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών σε όλες τις σφαίρες της κοινωνίας και ειδικότερα των κοινωνικών επιστημών έχει αποκαλύψει πολύ περισσότερες από τις ουσιαστικές συγκρούσεις που αναδύονται στην κοινωνία από οποιαδήποτε άλλη σχολή σκέψης στο παρελθόν.

Στα έργα του, ο κ. Ocalan συχνά αναφέρεται σε ιδέες όπως οικολογική κοινωνία και ελευθεριακός κοινοτισμός, αν και επισημαίνει διαφορετικά σημεία από εσάς, Murray Bookchin.

Αγαπητή Janet,

Από ό,τι γνωρίζουμε για τις εκδόσεις σας οι οποίες δυστυχώς δεν έχουν ακόμα μεταφραστεί στα τουρκικά, μπορεί κι εσείς να ενδιαφέρεστε για μια συζήτηση ή μια κριτική των απόψεων του κ. Ocalan. Ξέρουμε ότι είναι δεκτικός στην κριτική, ιδιαίτερα εφόσον οι δυνατότητές του να συζητά τις σκέψεις του είναι εξαιρετικά περιορισμένες λόγω της κράτησής του σε απομόνωση εδώ και έξι περίπου χρόνια.

Στο Κουρδιστάν, έχει αρχίσει να αναδύεται από τη δεκαετία του ’80 ένα κίνημα γυναικών που σήμερα έχει πάρει σημαντικές διαστάσεις. Η εξέλιξη του κινήματος των γυναικών συνδέεται άμεσα με τον απελευθερωτικό αγώνα των Κούρδων και τις προσπάθειες του κ. Ocalan. Οι συζητήσεις του με το Κίνημα Κούρδων Γυναικών σχετικά με τη θέση των γυναικών στην κοινωνία τον έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό, ενώ οι σκέψεις του αποτελούν αντικείμενο έντονης συζήτησης εντός του κινήματος των γυναικών σήμερα.

Οι εξόριστες Κούρδες γυναίκες στην Ευρώπη ενδιαφέρονται έντονα για τη δημιουργία μιας γέφυρας που θα συνδέει τις συζητήσεις που γίνονται στα βουνά και τις πόλεις του Κουρδιστάν με τα κινήματα και τους ακτιβιστές σε άλλα μέρη του κόσμου. Το κίνημα Κούρδων γυναικών στη Γερμανία, όπου ζουν οι περισσότεροι εξόριστοι Κούρδοι, διοργάνωσε λοιπόν το Πρώτο

Διεθνές Φεστιβάλ Γυναικών αυτό το καλοκαίρι, για να ανοίξει τη συζήτηση σχετικά με τις προοπτικές του κουρδικού απελευθερωτικού αγώνα και του ρόλου των γυναικών στην κοινωνία. Στις συζητήσεις σχετικά με την ειρήνη και τη βία κατά των γυναικών συμμετείχαν γυναίκες από διάφορες χώρες. Το σύνθημα του φεστιβάλ ήταν «Οι γυναίκες περνούν τα σύνορα και συσπειρώνονται!» Το 2005, το κεντρικό θέμα του 2ου φεστιβάλ θα είναι η οικολογία. Θα θέλαμε να προσκαλέσουμε γυναίκες από όλες τις γωνιές του κόσμου και αναρωτιόμαστε εάν εσείς καταρχήν θα ενδιαφερόσασταν να συμμετέχετε στις συζητήσεις μας.

Biehl προς διαμεσολαβητές Ocalan
[11 Δεκεμβρίου 2004]

Αγαπητή Uta Schneiderbanger και αγαπητέ Reimar Heider,

Με μεγάλη χαρά ακούσαμε ότι τα σχόλια του Murray Bookchin διαβάστηκαν στη δεύτερη γενική συνέλευση του Λαϊκού Συνεδρίου του Κουρδιστάν το περασμένο καλοκαίρι, ενώ προκαλεί ικανοποίηση το γεγονός ότι πολλοί Κούρδοι σήμερα βλέπουν θετικά τις ιδέες του.

Σας ευχαριστούμε πολύ για την επιστολή σας της 10ης Δεκεμβρίου και σας παρακαλώ συγχωρήστε με για την καθυστερημένη απάντηση. Καθυστέρησα γιατί ο Murray είπε ότι ήθελε ο ίδιος να σας γράψει και πιστεύω ότι η επιθυμία του αυτή ήταν ειλικρινής, αλλά μέχρι τώρα η υγεία του δεν του το έχει επιτρέψει.

Για εμάς, η συνέχιση της αλληλογραφίας μαζί σας (όπως και με όλους τους άλλους) ήταν δύσκολη, καθώς η υγεία του Murray χειροτερεύει. Οι πόνοι λόγω οστεοαρθρίτιδας αυξάνονται. Παίρνει αναλγητικά βέβαια, αλλά είναι επιλογή του να περιορίζει τη χρήση τους ώστε να μην επηρεάζουν τις νοητικές λειτουργίες του. Βρίσκεται λοιπόν σε μια συνεχή μάχη με τον πόνο, πράγμα που του ρίχνει πολύ το ηθικό. Σύντομα, φτάνει τα 84 και συχνά νοιώθει ότι βρίσκεται σε σύγχυση, ανίκανος να κατανοήσει ακόμα και απλές συζητήσεις. Ως ο άνθρωπος που τον

φροντίζει, αλλά και σύντροφός του, αυτό είναι ίσως το δυσκολότερο πράγμα που έχω να αντιμετωπίσω. Διατηρεί ωστόσο τη σωστή κρίση του, το πνεύμα του διατηρεί ακόμα τη ζεστασιά, την ανοιχτή φύση και την αγάπη, ενώ τον τελευταίο καιρό γοητεύεται ιδιαίτερα από τις ειδήσεις που ακούει για τους Κούρδους και τα κουρδικά ζητήματα. Έχετε γίνει για εκείνον ένας φάρος στα χρόνια της παρακμής του.

Με τιμά πολύ η πρόσκλησή σας να συμμετέχω στις συζητήσεις για την οικολογία με το Κίνημα Κούρδων Γυναικών. Πριν από δεκαπέντε χρόνια περίπου έγραψα ένα βιβλίο που επέκρινε τον «οικοφεμινισμό» για την αντιδραστική φύση του. Από τότε, ο «οικοφεμινισμός» έχει εκλείψει από τον λόγο των κινημάτων (αν και ορισμένοι ακαδημαϊκοί από όσο καταλαβαίνω ακόμα αμφιταλαντεύονται σχετικά). Από τότε, δεν έχω εμπλακεί πολύ με το φεμινιστικό κίνημα, καθώς προτιμούσα να εργάζομαι ως υπέρμαχος της κοινωνικής οικολογίας.

Σήμερα, θα έλεγα ότι δεν έχω ιδιαίτερη πολιτική δράση, καθώς απασχολούμαι με τη φροντίδα του ηλικιωμένου Murray. Καθώς έχει αποσυρθεί από την πολιτική, έχω κι εγώ περιορίσει τις δραστηριότητές μου ώστε να μπορώ να τον φροντίζω. Επομένως, δεν νομίζω ότι θα μπορούσα να συμμετέχω στις συζητήσεις σας πολύ συχνά, ή να έχω κάποια ουσιαστική συμβολή. Σας ευχαριστώ πάντως για την πρόσκληση και εύχομαι οι συζητήσεις σας να είναι παραγωγικές.

Θα σας μεταφέρω άμεσα οτιδήποτε μπορέσει να γράψει ο Murray σε εσάς και στον Ocalan. Παρακαλώ δώστε του τους θερμότερους χαιρετισμούς μας.

Με εγκάρδιους χαιρετισμούς,
Janet Biehl
Burlington, Vermont

https://www.huffingtonpost.com/entry/syrian-kurds-murray-bookchinus5655e7e2e4b079b28189e3df

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 18

Η Ριζοσπαστική Αυτοάμυνα των Κούρδων Γυναικών: Ένοπλη και Πολιτική

Dilar Dirik
Μετάφραση: Δημήτρης Γάκης

Η αντίσταση των Κούρδων γυναικών λειτουργεί χωρίς ιεραρχία και κυριαρχία και είναι μέρος μιας ευρύτερης κοινωνικής μεταμόρφωσης και απελευθέρωσης.

Οι ισχυροί θεσμοί ανά τον κόσμο λειτουργούν μέσω της δομής του κράτους, το οποίο έχει το απόλυτο μονοπώλιο πάνω στη λήψη αποφάσεων, την οικονομία, και τη χρήση βίας. Την ίδια στιγμή, μας λένε πως η βία που επικρατεί σήμερα είναι ο λόγος για τον οποίο το κράτος χρειάζεται να μας προστατεύει από τους εαυτούς μας. Οι κοινότητες που αποφασίζουν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους απέναντι στην αδικία καθίστανται παράνομες. Απλά ρίξτε μια ματιά στον γενικό ορισμό της τρομοκρατίας: η χρήση βίας από μη κρατικούς φορείς για πολιτικούς σκοπούς.

Πόσο μάλλον όσον αφορά την κρατική τρομοκρατία. Ως αποτέλεσμα, οι γυναίκες, η κοινωνία, και η φύση μένουν απροστάτευτες, όχι μόνο φυσικά, αλλά και κοινωνικά, οικονομικά, και πολιτικά. Εν τω μεταξύ, οι πανταχού παρόντες μηχανισμοί κρατικής ασφάλειας, οι οποίοι ηγούνται ανοιχτά οικονομιών εμπορίας όπλων και επωφελούνται στρέφοντας τη μία κοινότητα εναντίων της άλλης για τους βρώμικους πολέμους τους, δημιουργούν την ψευδαίσθηση ότι προστατεύουν «εμάς» έναντι κάποιων μυστηριωδών «άλλων».

Τον τελευταίο χρόνο, ο κόσμος έχει γίνει μάρτυρας της ιστορικής αντίστασης της κουρδικής πόλης που ονομάζεται Κομπανί. Το γεγονός ότι οι γυναίκες μιας ξεχασμένης κοινότητας

έγιναν ο σφοδρότερος εχθρός της οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος, της οποίας η ιδεολογία βασίζεται στην καταστροφή όλων των πολιτισμών, των κοινοτήτων, των γλωσσών, και των χρωμάτων της Μέσης Ανατολής, ανατρέπει τις συμβατικές αντιλήψεις περί χρήσης βίας και πολέμου. Το Κομπανί θα γραφτεί στην ιστορία της αντίστασης της ανθρωπότητας όχι επειδή κάποιοι άντρες προστάτευαν γυναίκες ή ένα κράτος προστάτευσε τους «υπηκόους» του, αλλά επειδή χαμογελαστές γυναίκες και άντρες μετέτρεψαν τις ιδέες τους και τα σώματά τους σε ένα ιδεολογικό μέτωπο όπου η οργάνωση Ισλαμικό Κράτος και η βασισμένη στον βιασμό κοσμοθεωρία της κατέρρευσαν. Ειδικά στη Μέση Ανατολή, δεν είναι πλέον αρκετό για τις γυναίκες το να «καταδικάζουν τη βία» όταν η βία αποτελεί πια έναν τόσο σταθερό παράγοντα της ζωής μας, όταν η αντιληπτή ή κατασκευασμένη θέση μας ως «θύματα» χρησιμοποιείται ως αιτιολογία από τους ιμπεριαλιστές για να εξαπολύουν πολέμους εναντίον των κοινοτήτων μας. Η άνοδος της οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος κατέστησε εμφανείς τις συμφορές που επιφέρει η πλήρης εξάρτηση από τους άντρες και τους κρατικούς στρατούς: τίποτα άλλο παρά γυναικοκτονία.

Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίος ένας ριζοσπαστικός μηχανισμός αυτοάμυνας.

Η πολεμική δεοντολογία του κουρδικού κινήματος ελευθερίας βασίζεται στην έννοια της «νόμιμης αυτοάμυνας» και περιλαμβάνει τη θέσπιση κοινωνικών και πολιτικών μηχανισμών βάσης για την προστασία της κοινωνίας πέρα από τη στενή φυσική άμυνα. Στη φύση, ζωντανοί οργανισμοί, όπως τα τριαντάφυλλα με αγκάθια, αναπτύσσουν συστήματα αυτοάμυνας όχι για να επιτεθούν, αλλά για να προστατέψουν τη ζωή. Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν, ο ιδεολογικός εκπρόσωπος του PKK, του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν, το ονομάζει «θεωρία του τριαντάφυλλου».

Για να μπορέσει ομοίως η κοινωνία να αντισταθεί χωρίς να γίνει μιλιταριστική, πρέπει να αποφύγει την αναπαραγωγή κρατικοειδών αντιλήψεων περί βίας και τουναντίον να προστατεύσει τις κοινοτιστικές αξίες, αντλώντας τη δύναμή της από τη βάση. Η

κοινωνία, και ειδικά οι γυναίκες, ισχυρίζεται ο Οτσαλάν, πρέπει πρωτίστως να «xwebûn», να είναι ο εαυτός τους. Μόνο με τη συνειδητοποίηση της ύπαρξής του και του νοήματος αυτής, μπορεί κανείς να διεκδικήσει το δικαίωμα στη ζωή και στην υπεράσπιση του εαυτού του και της κοινότητας. Αυτή πρέπει να βασίζεται σε μια κοινωνία που έχει αυτεπίγνωση και είναι πολιτικοποιημένη, συνειδητοποιημένη, κι ενεργή, ενσωματώνοντας μια ηθική αγάπης προς την κοινότητα – συμπεριλαμβάνοντας θεμελιώδεις αξίες όπως η αφοσίωση στη γυναικεία απελευθέρωση, παρά στηριζόμενη στον νόμο που επιβάλλεται από το καπιταλιστικό κράτος και τους αστυνομικούς μηχανισμούς του. Αυτό που μετέτρεψε το Κουρδιστάν σε έναν τόπο προσκυνήματος για τις γυναίκες και τα αντισυστημικά κινήματα ανά τον κόσμο ήταν αυτή ακριβώς η ιδεολογική στάση που υπερασπιζόταν τη ζωή ενώπιον ενός στρατού θανάτου.

Οι δυνάμεις άμυνας στη Ροζάβα δείχνουν το πώς η αυτοάμυνα μπορεί να λειτουργήσει χωρίς ιεραρχία, έλεγχο, και κυριαρχία: Εν μέσω πολέμου, οι Μονάδες Άμυνας του Κουρδικού Λαού (YPG) και η γυναικεία ταξιαρχία τους (YPJ), καθώς και οι μονάδες εσωτερικής ασφάλειας (Asayish), επικεντρώνονται στην ιδεολογική εκπαίδευση. Το ήμισυ αυτής είναι πάνω στην ισότητα των φύλων. Ακαδημίες εκπαιδεύουν τους μαχητές στην κατανόηση του ότι δεν είναι μια δύναμη εκδίκησης και ότι η τρέχουσα επιστράτευση είναι μια αναγκαιότητα εξαιτίας του πολέμου. Οι ακαδημίες της Asayish εργάζονται προς μια κοινότητα με Asayish χωρίς όπλα, που διαμεσολαβεί λεκτικά στις διάφορες διαμάχες στις γειτονιές, με απώτερο στόχο την πλήρη κατάργηση της Asayish μέσω της οικοδόμησης μιας «ηθικο-πολιτικής κοινωνίας» η οποία θα επιλύει μόνη τα προβλήματά της. Απορρίπτουν τον χαρακτηρισμό αστυνομία, γιατί αντί να υπηρετούν το κράτος, υπηρετούν τον λαό, γιατί είναι ο λαός. Η ακαδημία της Asayish στη Ρίμελαν ήταν κάποτε κέντρο των μυστικών υπηρεσιών του συριακού καθεστώτος. Κάποιοι από τους σπουδαστές είχαν παλαιότερα βασανιστεί εκεί από το καθεστώς ως πολιτικοί κρατούμενοι. Οι διοικητές εκλέγονται από τα μέλη του τάγματος βάσει της εμπειρίας τους, της αφοσίωσής τους, και της βούλησής

τους να αναλαμβάνουν ευθύνες. Αυτή η ιδέα περί ηγεσίας υπό το πνεύμα της θυσίας είναι ο λόγος για τον οποίον πολλοί από τους μάρτυρες των YPG/YPJ ήταν έμπειροι και αγαπητοί διοικητές.

Για τις γυναίκες, η αυτοάμυνα είναι επιπλέον ζήτημα ζωής ή θανάτου: Οι γυναίκες Γιαζίντι της Σενγκάλ (Σινζάρ), οι οποίες απεικονίζονται ως παθητικά, αξιολύπητα θύματα από τα απερίσκεπτα μέσα μαζικής ενημέρωσης, απορρίπτουν πλέον την ουσιοποίησή τους ως θύματα βιασμού και έχουν δημιουργήσει, παρόμοια με τις YJA Star (ο γυναικείος στρατός του PKK) και YPJ (οι Γυναικείες Αμυντικές Δυνάμεις στη Ροζάβα), τον δικό τους αυτόνομο γυναικείο στρατό που ονομάζεται YPJ-Shengal, η δύναμη αυτοάμυνας των γυναικών Γιαζίντι, παράλληλα με τις δικές τους αναδυόμενες δομές αυτονομίας και αυτοκυβέρνησης.

Δεν είναι σύμπτωση το ότι οι πρώτοι μόνιμοι στρατοί προέκυψαν με την άνοδο της συσσώρευσης του πλούτου, η οποία σηματοδότησε επίσης τη θεσμοποίηση της πατριαρχίας και των προδρόμων του κράτους. Το έθνος-κράτος βεβαιώνει ύπουλα την ύπαρξή του με τη χάραξη συνόρων μεταξύ κοινοτήτων, δημιουργώντας παράνοια και ξενοφοβία εκεί όπου υπήρχαν μωσαϊκά πολιτισμών για αιώνες. Συνεπώς, εφόσον είμαστε ταγμένοι στην υπεράσπιση της κοινωνίας, πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουμε φιλοσοφικά όλες τις επιθέσεις εναντίον της κοινωνίας, μιας και τα συστήματα κυριαρχίας και ιεραρχίας πρώτα εγκαθίστανται στη σκέψη.

Οι δυϊσμοί όπως άντρας-γυναίκα, κράτος-κοινωνία, άνθρωπος-φύση στοχεύουν στην απεικόνιση των ιεραρχικών σχέσεων ως φυσικών. Αυτό που ο Τόμας Χόμπς περιέγραψε ως «homo homini lupus est» για να νομιμοποιήσει τον απρόσβλητο Λεβιάθαν που ονομάζεται κράτος, εφαρμόζεται σε μορφή «μεγάλου αδερφού» στη σύγχρονη εποχή μας. Πρέπει να αμφισβητήσουμε τη φασιστική γραφή της ιστορίας που υποτιμά την κοινωνία και αντικειμενοποιεί τη φύση και αντί αυτού να αναζητήσουμε, πρακτικά, λύσεις στα κοινωνικά προβλήματα μέσω μιας «κοινωνιολογίας της ελευθερίας» που επικεντρώνεται γύρω από τις φωνές και τα βιώματα των καταπιεσμένων.

Ενάντια στις ρατσιστικές παραδοχές της αποσχιστικής τάξης των εθνών-κρατών και των νοητικών και φυσικών συνόρων τους, η κοινωνία πρέπει να ενδυναμώσει την ιδέα του «δημοκρατικού έθνους», συλληφθείσα από τον Οτσαλάν με στόχο την αποσύνδεση της ιδέας του έθνους από τις στερούμενες νοήματος εθνοτικές μορφές του ανήκειν, για να εδραιώσει μια περισσότερο ουσιαστική ηθική ενότητα βασισμένη σε αρχές όπως η γυναικεία ελευθερία, ιδίως στην εποχή της οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος. Η επανάσταση της Ροζάβα, όπου Κούρδοι, Άραβες, Σύροι, Τουρκμένοι, και Τσετσένοι προσπαθούν όλοι μαζί να δημιουργήσουν ένα νέο εναλλακτικό σύστημα, βασίζεται πάνω σε αυτήν την πολιτική αντίληψη.

Η αυτοάμυνα πρέπει συνεπώς όχι μόνο να μάχεται ενάντια σε κάτι, αλλά και για κάτι, ιδίως στη Μέση Ανατολή, όπου όλες οι μορφές βίας εφαρμόζονται σε αβάσταχτο βαθμό. Ως εκ τούτου, αυτοάμυνα είναι η ριζοσπαστική προσπάθεια για αποσύνδεση της δύναμης από το πατριαρχικό μιλιταριστικό σύστημα – και οι γυναίκες οφείλουν να αποτελούν την πρωτοπόρα μαχητική αυτοάμυνα μιας αυτοκαθοριζόμενης, περισσότερο όμορφης, δίκαιας, ελεύθερης ζωής. Η αυτοάμυνα, συνοδευόμενη από επαναστατική σκέψη, έχει τη δυνατότητα να επιφέρει μια ριζική κοινωνική αλλαγή. Η επανάσταση της Ροζάβα, με το μοντέλο του «δημοκρατικού συνομοσπονδισμού», όπως αυτό έχει προταθεί από τον Οτσαλάν, συνιστά ένα λαμπρό παράδειγμα της δύναμης του λαού.

Όπως μου ανέφερε η Αμάρα, μαχήτρια του YPJ από το Κομπανί:

«Για άλλη μια φορά, οι Κούρδοι εμφανίστηκαν στη σκηνή της ιστορίας. Αλλά αυτή τη φορά με ένα σύστημα αυτοάμυνας και αυτοκυβέρνησης, ειδικά για γυναίκες, οι οποίες μπορούν πλέον, μετά από χιλιετίες, να γράψουν για πρώτη φορά τη δική τους ιστορία. Οι φιλοσοφικές μας αντιλήψεις μας κατέστησαν γυναίκες με επίγνωση του γεγονότος ότι μπορούμε να ζήσουμε μόνο μέσω της αντίστασης. Η επανάστασή μας εκτείνεται πολύ πιο πέρα από αυτόν τον πόλεμο. Για να επιτύχεις, είναι ζωτικής σημασίας το να γνωρίζεις για τι μάχεσαι».

Αρχικό αγγλικό κείμενο: Kurdish Women's Radical Self-Defense: Armed and Political

*Η **Dilar Dirik** είναι μέλος του κουρδικού γυναικείου κινήματος, συγγραφέας, και διδακτορική φοιτήτρια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ. Αρθρογραφεί σε διεθνείς ιστότοπους. Η έρευνά της επικεντρώνεται στο κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα και στις αυτόνομες κοινότητες της Ροζάβα καθώς και στη σχέση μεταξύ φύλου και εξουσιαστικών θεσμών. Αποτέλεσε μία εκ των ομιλητριών του B–FEST 5.*

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 18

Τραύμα/Τρόμος: Η Διαλεκτική της Αλογης Βίας στη Μέση Ανατολή

Νικόλας Κοσματόπουλος*

Ήταν μια ζεστή μέρα του Ιουλίου 2008. Στις τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα του Λιβάνου κυριαρχούσε η περίφημη ανταλλαγή αιχμαλώτων και νεκρών μαχητών μεταξύ του Ισραήλ και της Χεζμπολάχ, της αυτο- αποκαλούμενης Αντίστασης. Η ανταλλαγή, με διαμεσολαβητή την γερμανική κυβέρνηση, περιελάμβανε από την μια μεριά τις σορούς δύο Ισραηλινών στρατιωτών, που είχαν σκοτωθεί κατά την εισβολή του Ισραήλ στον Λίβανο το καλοκαίρι του 2006, κι από την άλλη 4 μαχητές της Χεζμπολάχ, που αιχμαλωτίστηκαν το 2006, και τα απομεινάρια των σορών 199 μαχητών και μαχητριών της Αντίστασης, τα οποία είχε στην κατοχή του το Ισραήλ από το 1980 ώς το 2006, καθώς και μερικά ζωντανά μέλη του Λαϊκού Απελευθερωτικού Μετώπου της Παλαιστίνης, φυλακισμένων για «τρομοκρατία» από το 1979.[1]

Εκείνη την ημέρα, μαζί με χιλιάδες άλλους Λιβανέζους και Παλαιστίνιους που ήρθαν με λεωφορεία, ταξί κι αυτοκίνητα, βρέθηκα στο ορεινό χωριό της καταγωγής της για την κηδεία της Σαναά Mehaidli – η οποία λάμβανε χώρα 21 χρόνια μετά τον θάνατό της. Τα απομεινάρια της Σαναά ήταν ανάμεσα σε εκείνα των 199 μαχητών. Για το λάβαρο με το οποίο θα κηδευτεί η Σαναά ξεσπάει μια μάχη με πυροβολισμούς μεταξύ μελών της Αμάλ, της πολιτικής οργάνωσης που συνεργάζεται με την Χεζμπολάχ στη βουλή και την αντίσταση (αλλά με αισθητά μικρότερη κοινωνική αποδοχή) και του SSNP, του συριακού σοσιαλιστικού εθνικού κόμματος (κύριου εκφραστή του αντι-αποικιοκρατικού αραβικού πατριωτισμού). Η μάχη δεν στερείται συμβολισμών: το άψυχο κορμί της πρώτης γυναίκας αντι-κατοχικής βομβίστριας διεκδικείται από το ανερχόμενο πολιτικό Ισλάμ και τον περιθωριοποιημένο αραβικό εθνικισμό.

Δίπλα στον τάφο της τρεις αποσβολωμένες γυναίκες, τρεις γενιές γυναικών, η γιαγιά, η κόρη και η εγγονή, κοιτάνε με μάτια που γυαλίζουν το φέρετρο να κατεβαίνει στη γη, χωρίς να βλεφαρίσουν ούτε μια φορά.

Κοσμικές βομβίστριες

Στις 9 Απριλίου 1985, η δεκαεξάχρονη τότε Σαναά Mehaidli ανατινάζεται μέσα στο Peugeot της προσεγγίζοντας ένα φυλάκιο του στρατού κατοχής κοντά στην πόλη Τζεζίν στον νότιο Λίβανο παίρνοντας μαζί της Ισραηλινούς στρατιώτες. Θεωρείται η πρώτη επίθεση αυτοκτονίας που πραγματοποιείται από γυναίκα στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Η Σαναά ήταν μέλος του κοσμικού Συριακού Σοσιαλιστικού Πατρωτικού Κόμματος, το οποίο μαζί με την ισλαμική Χεζμπολάχ και το Κομμουνιστικό Κόμμα του Λιβάνου πολεμούν την ισραηλινή κατοχή την περίοδο 1982-2000.

Ωστόσο, η γυναικεία αντίσταση στη σιωνιστική κατοχή της Παλαιστίνης και του Λιβάνου πάει αρκετά πιο πίσω, με πολλούς τρόπους και μεθόδους. Για παράδειγμα, στις 29 Αυγούστου 1969 η Leila Khaled, νεαρή ακτιβίστρια του PFLP (Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης), ηγείται της αεροπειρατείας

της πτήσης TWA 840 από τη Ρώμη για το Τελ Αβίβ και με τα όπλα επιβάλλει την εκτροπή του Boeing 707 προς τη Δαμασκό. Σύμφωνα με ορισμένα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η ηγεσία του PFLP πίστευε ότι ο Γιτζάκ Ράμπιν, τότε Ισραηλινός πρεσβευτής στις Ηνωμένες Πολιτείες, θα ήταν στο σκάφος, αλλά αυτός δεν ήταν. Η Khaled ισχυρίζεται ότι διέταξε τον πιλότο να πετάξει πάνω από τη Χάιφα για να μπορέσει να δει τη γενέτειρά της από την οποία είχε εκτοπιστεί το 1948 μαζί με άλλους 400.000 πρόσφυγες. Δεν θα ξαναγυρνούσαν ποτέ.

Στις 10 Μαρτίου του 1995 –και πάλι στον κατεχόμενο Νότιο Λίβανο–, αυτοκίνητο γεμάτο με εκρηκτικά ανατινάζεται σκοτώνοντας 12 Ισραηλινούς στρατιώτες και τραυματίζοντας άλλους 14. Το σώμα νεαρής γυναίκας βρίσκεται ανάμεσα στα ερείπια του αυτοκινήτου. Τα χρόνια μεταξύ του 1985 και του 1995 μαρτυρούν σημαντική υπεροχή των κοσμικών οργανώσεων στις επιθέσεις αυτοκτονίας από γυναίκες, με εφτά σε σύνολο εννέα. Πέντε επιθέσεις πραγματοποιούνται από τα μέλη του SSNP (μεταξύ των οποίων οι γυναίκες Σαναά Mehaidli, Ibtissam Harb, Miriam Khaierdin, Norma Abi Χασάν), μία από το λιβανέζικο κόμμα Μπάαθ και μία από το Κομμουνιστικό Κόμμα του Λιβάνου.

Από τότε και για κάποια χρόνια, οι γυναίκες φαίνεται να εξαφανίζονται από το προσκήνιο: τουλάχιστον μέχρι το 2002, όταν, στις 27 Ιανουαρίου, η Wafa Idris εκτελεί αποστολή αυτοκτονίας. Όμως το πλαίσιο της δράσης έχει αλλάξει: δεν είναι πλέον ο Νότιος Λίβανος, αλλά η καρδιά της Ιερουσαλήμ (Jaffa Road). Μα και πάλι η μήτρα της επίθεσης είναι κοσμική, αφού η επίθεση οργανώνεται από την πολιτοφυλακή Τανζίμ, παρακλάδι της Φατάχ.

Αλληλλεγύη α λα καρτ

Στον Λίβανο, η Σαναά Mehaidli, οι γυναίκες και οι άντρες της Αντίστασης συντέλεσαν τα μάλα στην κατάρρευση της κατοχής και την τελική αποχώρηση των στρατευμάτων του Ισραήλ από τον Νότιο Λίβανο τον Μάιο του 2000. Ηταν η πρώτη φορά που η επεκτατικότητα του πιο ισχυρού στρατού στην περιοχή

ανακόπτεται μέσα από μια παρτιζάνικη αντίσταση, η οποία συνδυάζει στοχευμένες στρατιωτικές δράσεις και μαζική κοινωνική αλληλλεγύη, χωρίς και πέρα από το κεντρικό κράτος, αρκετές φορές μάλιστα ενάντια σε αυτό, όπως το Μάιο του 2008, όταν η λιβανέζικη κυβέρνηση προσπάθησε να καταλύσει το μυστικό δίκτυο τηλεπικοινωνιών της Χεζμπολάχ.

Ίσως όμως η συμβολή της Σαναά, της Λέιλα και των άλλων γυναικών της Αντίστασης να είναι σημαντική απέναντι σε μια ακόμα πιο βαθιά κατοχή ιδεολογικού, αν όχι, ιδεοληπτικού τύπου: την κατοχή των εμπειρικών εννοιών, των κυρίαρχων αφηγήσεων, των νοητικών και ηθικών σχημάτων, τα οποία μεσολαβούν, φιλτράρουν και συχνά καθορίζουν το πώς κατανοούμε (ή δεν κατανοούμε) τη βία και την πολιτική στην Μέση Ανατολή και αλλού.

Έχουν λοιπόν σημασία αυτές οι ιστορίες και βιογραφίες της Αντίστασης ακριβώς επειδή δεν χωράνε, δεν βολεύονται στα κυρίαρχα αναλυτικά σχήματα – που θέλουν π.χ. τον βομβιστή αυτοκτονίας να είναι άντρας, νέος, τζιχαντιστής, με τη γυναίκα σπίτι μόνη με τα παιδιά.

Ακόμα μεγαλύτερη σημασία έχει ίσως να αναρωτηθούμε γιατί και πώς η βομβίστρια αυτοκτονίας εξαφανίζεται από τις επίσημες αφηγήσεις για την μεσανατολική βία – παρ’ όλο που ακόμα και το 2002, στο πλαίσιο της δεύτερης Ιντιφάντα, γυναίκες-μέλη κοσμικών απελευθερωτικών οργανώσεων εκτελούν επιθέσεις αυτοκτονίας ενάντια στην ισραηλινή κατοχή της Δυτικής Όχθης.

Ποιες ηγεμονικές αναγνώσεις μεσανατολικής βίας εντάσσουν αναφανδόν τις γυναίκες στα άβουλα θύματα της βίας; Άβουλα θύματα τόσο της άλογης και αλόγιστης βίας του πολέμου όσο και της πατριαρχικής βίας, της εκπορευόμενης από την πολιτιστική καθυστέρηση των αντρών τους.

Εχει σημασία να αναρωτηθούμε επίσης ποιες ηγεμονικές αναγνώσεις υπαγορεύουν ότι η απελευθέρωση αυτών των γυναικών, των εσαεί θυμάτων, μπορεί να συντελεστεί μονάχα είτε μέσα από

τις δυτικές πρακτικές ανθρωπίνων και γυναικείων δικαιωμάτων (για τους απανταχού φιλελεύθερους) ή τον αγώνα για την κοσμική ουτοπία (για τους ριζοσπάστες αριστερούς και αναρχικούς). Ποιες ηγεμονικές αναγνώσεις επιβάλλουν τη διάκριση μεταξύ κοσμικής και θρησκευτικής αντικατοχικής βίας ως όρο αναγκαίο και ικανό για την παροχή και εκδήλωση αλληλλεγύης σε όσους αγωνίζονται για την ελευθερία όπως αυτοί την καταλαβαίνουν;

Τελικά, πώς οι ίδιες οι πρακτικές των κινημάτων αντίστασης στην κατοχή και τη μισαλλοδοξία μάς βοηθούν να κατανοήσουμε και να αντισταθούμε στην άλλη κατοχή, την κατοχή των ηθικών και νοητικών μας σχημάτων από αποικιοκρατικές, ρατσιστικές, σεξιστικές και ισλαμοφοβικές αντιλήψεις, που μπορεί αρκετά συχνά να είναι καλυμένες με φιλελεύθερους, αριστερούς ή ακόμα και με αντιεξουσιαστικούς μανδύες;

Οι ερωτήσεις αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο γιατί η ισλαμοφοβία και ο ρατσισμός εξαπλώνονται σαν λαίλαπα στη Δύση και την Αριστερά της, αλλά κι επειδή η Ροτζάβα είναι το πρώτο μεσανατολικό κίνημα αντίστασης, που απολαμβάνει αμέριστη υποστήριξη από την Αριστερά και την αντι-εξουσία στον Δυτικό κόσμο, μετά ίσως από 30 ολόκληρα χρόνια και την πρώτη παλαιστινιακή Ιντιφάντα!

Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε αυτό το 3θετές χάσμα αλληλεγγύης, συνεργασίας και αλληλομάθησης; Γιατί, με άλλα λόγια, απορρίπτουμε την αλληλεγγύη αλλά και τη δυνατότητα να διδαχτούμε από μη-κοσμικές μορφές αντίστασης, παρ' όλη την αποδεδειγμένη δυνατότητά τους να συνδυάσουν απελευθερωτική δράση και κοινωνική αλληλλεγύη, όπως η λιβανέζικη Χεζμπολάχ;

Ισχυρίζομαι ότι απαντήσεις για τα ερωτήματα αυτά μπορούν να ψηλαφηθούν στην «απο-παγκοσμιοποίηση» της αλληλλεγύης, της αλληλοκατανόησης και της συννενόησης μεταξύ αντι-αποικιοκρατικών κινημάτων στον Παγκόσμιο Νότο, από τη μια, και των αντι-καπιταλιστικών κινημάτων στον Βορρά, από την άλλη, που συντελέστηκε από το 1980 και μετά.

Ασφάλεια/Συμπόνια: Γενεαλογίες απολιτικής βίας

Η βία είναι η μαμή της ιστορίας, ισχυρίστηκε ο Μάρξ. Ωστόσο, για να διαμορφώσουμε μια πρώτη απάντηση σε αυτές τις ερωτήσεις, που έθεσα παραπάνω, ίσως να πρέπει να αναποδογυρίσουμε τη ρήση: *Η ιστορία είναι η μαμή της βίας*. Ή, πιο περιφραστικά, η ιστορία είναι η μαμή (που ανέδειξε τη συμπόνια, από τη μια, και την ασφάλεια, από την άλλη, σε ηγεμονικά κι αλληλοσυμπληρούμενα νοητικά και ηθικολογικά σχήματα, τα οποία οργάνωσαν κι ακόμα οργανώνουν την ανάλυση) της βίας (στη Μέση Ανατολή).

Η συμπόνια και η ασφάλεια, με τα συναισθηματικά απότοκά τους, το *τραύμα* και τον *τρόμο,* υπήρξαν τα ηγεμονικά φίλτρα κατανόησης και προσέγγισης της μεσανατολικής βίας από το ’80 και μετά, αλλά και οι βασικοί άξονες παρέμβασης με στόχο την ειρήνευση, στην οποία αφιερώθηκαν στρατιές ειδικών κι οργανισμών, ποταμοί κονδυλίων και τεχνολογιών, πληθώρα δογμάτων και θεωριών.

Πολιτικά μιλώντας, ίσως να έχει ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι από τη μια η οργανωμένη παγκόσμια συμπόνια στα θύματα του πολέμου υπήρξε πεδίο δόξης λαμπρόν για πρώην αριστερούς και μαοϊκούς στην Δύση, οι οποίοι αποκήρυξαν τον σοσιαλισμό ειδικά μετά τις μαζικές γενοκτονίες φιλικών καθεστώτων στην Ασία (Βιετνάμ, Καμπότζη) και την αποκάλυψη των ρωσικών γκουλάγκ. Από την άλλη πλευρά, η παγκόσμια εκστρατεία για την ασφάλεια υπήρξε στην αρχή η οργανωμένη απάντηση απέναντι στην απώλεια της Δυτικής κυριαρχίας στις πηγές ενέργειας της Μέσης Ανατολής την περίοδο της απελευθέρωσης από την αποικιοκρατία και ειδικά μετά την πετρελαϊκή κρίση του 1973.

Στην πρώτη περίπτωση, σοκαρισμένοι από τις παράπλευρες απώλειες στο κυνήγι της πολιτικής ουτοπίας στον τρίτο κόσμο, πολλοί κοσμικοί επαναστάτες της Δύσης στράφηκαν στον ουμανισμό και επικεντρώθηκαν στο να σωθούν ζωές στον ίδιο κόσμο, χωρίς να παίρνουν πολιτική θέση και ανεξάρτητα από το εκάστοτε πλαίσιο της βίας – εκτός βέβαια από το Αφγανιστάν, όπου οι

Γιατροί Χωρίς Σύνορα πχ συντάχθηκαν ανοιχτά με την αμερικανική πολιτική στήριξης στους μουτζαχεντίν ενάντια στους Σοβιετικούς.

Ο Ισραηλινός αντισιωνιστής συγγραφέας Εγιάλ Βάιτσμαν αφηγείται: Λεγεώνες δυτικών διανοούμενων που είχαν υποστηρίξει την αντίσταση στην Αλγερία και στο Βιετνάμ τώρα κατήγγειλαν την άλλοτε ματαιότητα και τον αφελή ρομαντισμό τους. Οι άνθρωποι του τρίτου κόσμου, είπαν, δεν είχαν επωφεληθεί αρκετά από τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό. Η αντίστασή τους στην αποικιοκρατία είχε εκθρέψει έναν βάρβαρο και ξενοφοβικό αντι-Δυτισμό, έναν αντι-δημοκρατικό φανατισμό και τη μισαλλοδοξία (των οποίων κλασικό παράδειγμα είναι ο περίφημος «ισλαμο-φασισμός»), όλα ντόπια προϊόντα που δεν είχαν τίποτα να κάνουν με τον πολιτισμό του λευκού αντρός.

Στη δεύτερη περίπτωση, το δόγμα της εθνικής ασφάλειας προωθήθηκε από τις αμερικανικές πολιτικές, στρατιωτικές και οικονομικές ελίτ ως μέσο για τη διοχέτευση των πετροδολαρίων από τα αραβικά και ιρανικά χέρια πίσω στις δυτικές τσέπες μέσα από την αγορά υπερσύγχρονων οπλικών συστημάτων και τον ανταγωνισμό των αραβικών κρατών, όπως υποστηρίζει ο καθηγητής Μεσανατολικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια Τίμοθυ Μίτσελ. Η ασφάλεια υπήρξε επαγγελματικό πεδίο δόξης λαμπρόν και οργανωτική μήτρα ακραίων συντηρητικών πολιτικών και ακτιβιστών στην Αμερική, το Ισραήλ, τη Βρετανία και αλλού στη Δύση. Απογοητευμένοι από την ιδεολογική ηγεμονία της Αριστεράς στα πανεπιστήμια μετά το ’68, που δεν βοηθούσε στην προώθηση της ιδεολογικής τους ατζέντας, και στριμωγμένοι από τα αντι-αποικιοκρατικά κι εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα στον Παγκόσμιο Νότο, οι οπαδοί της ασφάλειας στράφηκαν στον στρατό, στις υπηρεσίες ασφαλείας, τα μαζικά μίντια και τις δεξαμενές σκέψεις, οι οποίες ήταν ελεγχόμενες από τη βιομηχανία όπλων, τις εταιρείες τεχνολογιών ασφάλειας κι άλλους παρόμοιους φορείς.

Η παγκοσμιοποίηση της συμπόνιας στο πλαίσιο μιας νέας γενεαλογίας της βίας ως παρελθοντικού τραύματος σήμαινε τη

νοητική ανάλυση της ανθρωπότητας με βάση την εικόνα του θύματος. Από αρχικό συναίσθημα η συμπόνια οργανώθηκε σε ανθρωπιστικές υποδομές ανά τον κόσμο. Από την άλλη, η παγκοσμιοποίηση της ασφάλειας στο πλαίσιο μιας νέας γενεαλογίας της βίας ως μελλοντικού τρόμου σήμαινε τη νοητική ανάλυση της ανθρωπότητας με βάση της εικόνα του θύτη. Από αρχικό συναίσθημα η ασφάλεια οργανώθηκε σε αντι-τρομοκρατικές υποδομές, κρατικές και μη, ανά τον κόσμο.

Πάρα τις απολίτικες διακηρύξεις, η βιομηχανία της συμπόνιας γεννήθηκε μέσα από την ιδεολογική μήτρα του δυτικού φιλελευθερισμού, στις παρυφές του οποίου συναντήθηκε με τη βιομηχανία της ασφάλειας. Γιατροί και ανθρωπιστές δρούσαν με βάση τη συμπόνια για τα θύματα, ενώ στρατηγοί και μιλιταριστές δρούσαν με στόχο την καταπολέμηση του τρόμου. Αυτά τα πεδία δύσκολα τα ξεχωρίζει κανείς στο πεδίο των μαχών σήμερα. Ανθρωπιστικές οργανώσεις συχνά έχουν την ίδια ρητορική με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, που γίνονται συχνά στο όνομα της υπεράσπισης των ανυπεράσπιστων πληθυσμών, όπως στη Λιβύη, το Αφγανιστάν και αλλού.

Στο πλαίσιο της θεωρίας, η δουλειά της Hannah Arendt για τον ολοκληρωτισμό ήταν από τις πιο σημαντικές συνεισφορές σε μια πρακτική κατανόησης και οργάνωσης της παγκόσμιας σκέψης που έγινε γνωστή στα νεότερα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου ως «αντι-ολοκληρωτισμός». Αυτή η αντίληψη έχει βοηθήσει σε μια πολύπλευρη πολιτική μετατόπιση μέσα στην Αριστερά και παραπέρα, η οποία προωθείται κυρίως στην μετα-’68 περίοδο και κατά την οποία «Δυτικοί ριζοσπάστες» στρέφουν το επίκεντρο της πολιτικής τους δέσμευσης στην καταπολέμηση ολοκληρωτικών καθεστώτων σε όλο τον «δεύτερο» και τον «τρίτο» κόσμο. Γι’ αυτούς τους πρώην μαρξιστές, η «γενική αντίφαση» δεν ήταν πλέον μεταξύ εργασίας και κεφαλαίου, αλλά μεταξύ δημοκρατίας κι ολοκληρωτισμού. Σε αυτό το σχήμα, η έμφαση στην παθητική και αντι-πολιτική, σχεδόν θρησκευτική διαλεκτική των θυμάτων και των θυτών αντικαταστεί την ταξική διαλεκτική μεταξύ του προλεταριάτου και της αστικής τάξης, γράφει ο Βάιτσμαν.

Η κυρίαρχη διάκριση θύματος-θύτη, και η κριτική της βίας στο όνομα της συμπόνιας και της ασφάλειας, την οποία σχεδίασα πολύ αχνά εδώ, φαίνεται να δικαιώνει την Αρεντική αντίληψη για τη θεμελιώδη διάκριση μεταξύ βίας και πολιτικής, χωρίς απαραιτήτως να συμμερίζεται την κριτική της ανάλυση για τον καπιταλισμό.

Όσο οι διανοούμενοι και ακτιβιστές στον Βορρά αναδείκνυαν το θύμα της βίας ως το κατεξοχήν απο-πολιτικοποιημένο υποκείμενο, το οποίο έπρεπε να σωθεί πάση θυσία και πέρα από όποια πολιτική ένταξη, τόσο εντρυφούσαν στην ανάδειξη του θύτη ως του κατεξοχήν απο-πολιτικοποιημένου υποκειμένου το οποίο έπρεπε με κάθε τρόπο να πολεμηθεί πέρα και ανεξάρτητα από όποιο πολιτικό πλαίσιο. Με αυτήν την έννοια, η ανάδειξη π.χ. της θρησκείας (και ειδικά του Ισλάμ) ως της αποπολιτικοποιημένης-πολιτιστικής μήτρας παραγωγής άβουλων θυμάτων και άλογων θυτών φέρνει κοντά και ενώνει ουμανιστές και ασφαλειολόγους, στην αμέριστη αλλά και πατερναλιστική συμπάθειά τους στο θύμα και την απέραντη αλλά και παθιασμένη αντιπάθεια τους στον θύτη. Μαζί και οι δύο στερούν από το θύμα και τον θύτη την πολιτική υπόσταση μέσα από τη μετατροπή τους σε παθολογικά όντα, είτε λόγω του παρατεταμένου τραύματος είτε λόγω του παράλογου τρόμου.

Η Χεζπολάχ, η Παλαιστινιακή Αντίσταση, οι αραβικές εξεγέρσεις, οι συριακές πολιτοφυλακές και η Ροτζάβα απαντούν με διαφορετικούς τρόπους στο δίπολο τραύμα-τρόμος και την εκστρατεία αποπολιτικοποίησης της βίας στη Μέση Ανατολή. Αλλά σε αυτό το ζήτημα θα χρειαστεί να επανέλθουμε…

Βιβλιογραφία:

– Arendt, Hannah. *The origins of totalitarianism*. Vol. 244. Houghton Mifflin Harcourt, 1973.
– Mitchell, Timothy. *Carbon democracy: Political power in the age of oil*. Verso Books, 2011.
– Weizman, Eyal. *The least of all possible evils: Humanitarian violence from Arendt to Gaza*. Verso Books, 2011.

[1] Ανάμεσα στους απελευθερωθέντες ήταν κι ο Σαμίρ Καντάρ, καταδικασμένος και φυλακισμένος για δολοφονίες ομήρων κατά μια πολεμική επιχείρηση στο Ισραήλ το 1979 σε ηλικία 19 ετών. Ο Καντάρ δολοφονήθηκε λίγους μήνες μετά την απελευθέρωσή του από το Ισραήλ στην Συρία.

*Καθηγητής Πολιτικής Ανθρωπολογίας και Διεθνών Σπουδών στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βυρητού (AUB).

Σημείωση: *Το κείμενο είναι απόσπασμα ομιλίας στο B–Fest 2016 κι απότοκο της διδακτορικής έρευνας του συγγραφέα πάνω στους ειδικούς της ειρήνης και της βίας στην Μέση Ανατολή.*

Interview with Dilar Dirik on Rojava (audio)

A rare interview with Dilar Dirik, taken by Ivaylo Stefanov for Babylonia Magazine during the 5th edition of the international festival B-Fest (May 2016).

Dirik analyzes the relations in Rojava between the grassroots structures (communes and councils) and the local political parties, comparing the Kurdish democratic autonomy with Catalonia of 36-39 and the contemporary communities of the Zapatistas.

She also attempts to shed some light on the ongoing conflicts in the southern parts of Turkey, focusing on the situation in Bakur, the place where democratic autonomy first took roots amongst the Kurdish population.

Η Άμεση Δημοκρατία της Ροζάβα, Ο Ρόλος της στην Περιοχή και οι Ανεπάρκειες των Αναλύσεων περί "Ιμπεριαλισμού"

Αντώνης Μπρούμας

Έτσι, σύντροφοι, δεν θα πρέπει να αποτίσουμε φόρο τιμής στην Ευρώπη, δημιουργώντας Κράτη, θεσμούς και κοινωνίες που αντλούν έμπνευση από αυτήν. Η ανθρωπότητα περιμένει από εμάς κάτι διαφορετικό από μια απομίμηση, γιατί αυτό θα ήταν μια αισχρή καρικατούρα
(Franz Fanon, Wretched of the Earth)

Με αφορμή την απελευθέρωση από τις ενωμένες κουρδικές και αραβικές πολιτοφυλακές της στρατηγικής πόλης της Manbij, που βρισκόταν στην κατοχή των ισλαμοφασιστικών δυνάμεων του ISIS, είναι καιρός να ανοίξουμε έναν διάλογο για τον ρόλο της Ροζάβα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής από αντιεξουσιαστική σκοπιά, ασκώντας ταυτόχρονα κριτική στις σχετικές αριστερές αναλύσεις, που έχουν ως αφετηρία τις μαρξιστικές θεωρίες περί ιμπεριαλισμού.

Η θέση του γράφοντος για τη Ροζάβα είναι συγκεκριμένη. Πρόκειται για μία κοινωνική επανάσταση σε εξέλιξη, όπου ο εμφύλιος πόλεμος και η επακόλουθη μετατροπή της Συρίας σε "αποτυχημένο κράτος" έδωσε τη δυνατότητα για την ανάδυση μίας δυαδικής εξουσίας στην περιοχή. Από τη μία, η ένοπλη πρωτοπορία του στρατιωτικού σκέλους του PYD κατάφερε να αυτο-αναιρεθεί σε μία πολύπλοκη κοινωνική διαδικασία, συγκροτώντας

μαζί με μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας το κίνημα για τη δημοκρατική κοινωνία [TEV-DEM], μία μορφή ομοσπονδιοποιημένης λαϊκής κοινοτικής εξουσίας, που στηρίζεται στην άμεση δημοκρατία και στην κοινοτική διαχείριση της κοινωνικής [ανα]παραγωγής. Στον αντίποδα, οι θεσμίσεις βάσης του TEV-DEM βρίσκονται σε σχέση έντασης με τους υπό απόσπαση θεσμούς αντιπροσώπευσης ενός εμβρυακού κράτους, που αναδύεται μέσα από τις στάχτες του πολέμου. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αντίπαλου πόλου παίζει το Κουρδικό Εθνικό Συμβούλιο, η συντηρητική πολιτική δύναμη των Κούρδων της Συρίας που σχετίζεται με τη συντηρητική κυβέρνηση Μπαρζανί του Βορείου Ιράκ. Εγγυητικό ρόλο για την εύθραυστη ισορροπία υπέρ της λαϊκής εξουσίας παίζουν οι ένοπλες λαϊκές πολιτοφυλακές της Ροζάβα [YPG/YPJ]. Η εγγενώς αντιφατική αυτή διαδικασία ανάδυσης μίας δυαδικής εξουσίας στη Ροζάβα περιπλέκεται περαιτέρω από το γεγονός ότι η κοινωνική επανάσταση στην περιοχή περιστοιχίζεται από συντριπτικά ανώτερες εχθρικές δυνάμεις [ISIS, τουρκικό κράτος, συριακό κράτος] και βρίσκεται σε έναν εξωτερικό πόλεμο άνευ ορίων για την επιβίωσή της.

Οι αριστερές αναλύσεις για τον ρόλο της Ροζάβα στην περιοχή αντιμετωπίζουν τα εξής εγγενή στις μαρξιστικές θεωρίες περί ιμπεριαλισμού προβλήματα:

α/ Επειδή εκκινούν από μία κρατικιστική ανάλυση του κοινωνικού γίγνεσθαι, στις θεωρίες του ιμπεριαλισμού το μοριακό υποκείμενο για τη διαμόρφωση των διεθνών συσχετισμών είναι το έθνος-κράτος. Ο λαϊκός παράγοντας σε διεθνές επίπεδο “εκπροσωπείται” μέσω αυτού. Ωστόσο, τα κράτη δεν εκπροσωπούν τις κοινωνίες, στις οποίες κυριαρχούν, καθώς συνιστούν θεσμούς εξουσίας αποσπασμένους από το κοινωνικό σώμα. Καμιά λοιπόν λαϊκή μορφή εξουσίας δεν μπορεί να εκπροσωπηθεί από το κράτος, στα γεωγραφικά όρια του οποίου παλεύει. Ως αποτέλεσμα, ο λαϊκός παράγοντας απουσιάζει εν πολλοίς από τις ιμπεριαλιστικές αναλύσεις για τη διαμόρφωση των διεθνών συσχετισμών. Εξαιτίας αυτής της απουσίας, εγγενούς σε κάθε κρατικιστική πολιτική ανάλυση, οι οπαδοί της ιμπεριαλιστικής

θεωρίας αναζητούν τις μη ιμπεριαλιστικές δυνάμεις σε κρατικούς σχηματισμούς, κάποτε της πρώην ΕΣΣΔ, τώρα του Ιράν και της Ρωσίας. Αντίθετα, μία ανάλυση από τη σκοπιά του κοινωνικού ανταγωνισμού και από τα κάτω αναλύει το διεθνές γίγνεσθαι με βάση τις σχέσεις/δυνάμεις εξουσίας, που το διαμορφώνουν. Σήμερα περισσότερο από ποτέ, η πολιτική δεν μονοπωλείται από το κράτος, όπως πιστεύουν οι μαρξιστές. Αντίθετα, τα οριζόντια κινήματα δικτυώνονται σε διεθνές επίπεδο. Μία ανάλυση από τη σκοπιά του κοινωνικού ανταγωνισμού και από τα κάτω τοποθετεί εκεί τον λαϊκό παράγοντα, από εκεί αντλεί και διδάγματα για το ποιες είναι οι δικές μας δυνάμεις στον πλανήτη, αυτοί με τους οποίους παλεύουμε ώμο-ώμο.

β/ Επειδή εκκινούν από μία οικονομιστική ανάλυση του κοινωνικού γίγνεσθαι, στις θεωρίες του ιμπεριαλισμού οι αντι-ιμπεριαλιστικές δυνάμεις είναι οι δυνάμεις της εργασίας, όπως εκπροσωπούνται από τα "εργατικά κράτη" [άλλη αντίφαση = ο εργάτης είναι καταπιεζόμενη κατηγορία στη σχέση κεφάλαιο/εργασία, δεν μπορεί να υπάρξει εργατικό κράτος, δηλαδή θεσμική κατάσταση στην οποία ο καταπιεζόμενος (εργάτης) θα είναι ταυτόχρονα και καταπιεστής (εργατικό κράτος)]. Απεμπολούνται έτσι οι δυνάμεις, που ιστορικά σε τελική ανάλυση έδωσαν και δίνουν τη μάχη απέναντι στην επέκταση του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής. Αυτές οι δυνάμεις δεν ήταν οι δυνάμεις της εργασίας, που είναι αποτέλεσμα της καπιταλιστικής αντίφασης και αναπαράγονται εντός της. Είναι οι αντι-αποικιοκρατικές δυνάμεις των ιθαγενικών κινημάτων και των κοινοτήτων των κοινών, που αναπαράγονταν και αναπαράγονται σε σχετική εξωτερικότητα από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και το κράτος. Με δυο λόγια, η αντίσταση στην επεκτατική φύση του κεφαλαίου, που σε διεθνές επίπεδο αναπαράγει σχέσεις εξάρτησης και κυριαρχίας μεταξύ των λαών, λαμβάνει χώρα από τις κοινωνικές δυνάμεις τις οργανωμένες μέσα από κοινωνικές σχέσεις σε διαλεκτική εξωτερικότητα με το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, οι δυνάμεις δηλαδή, η υπαγωγή των οποίων στον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής δεν έχει ολοκληρωθεί [ούτε και πρόκειται ποτέ να ολοκληρωθεί].

Επί του συγκεκριμένου. Στη σύγκρουση στη Συρία ποιες είναι οι δυνάμεις, που προωθούν την επέκταση του καπιταλιστικού τρόπου κοινωνικής αναπαραγωγής, τις εξαρτήσεις/σχέσεις κυριαρχίας του, τον πόλεμο; Παραμένοντας στο επιφαινόμενο των κοινωνικών πραγμάτων οι ορθόδοξοι μαρξιστές απαντούν πως τέτοιες δυνάμεις είναι κρατικές οντότητες, που χτίζουν διεθνή συστήματα εξάρτησης/κυριαρχίας πέρα από την επικυριαρχία των ΗΠΑ [Ιράν, Ρωσία, Άσαντ κτλ]. Στην ερώτηση ποια είναι τα διαφοροποιά στοιχεία τέτοιων συστημάτων γεωπολιτικής κυριαρχίας από το σύστημα ηγεμονίας των ΗΠΑ υπάρχουν μόνο ασάφειες. Πιο κριτικοί μαρξιστές ξεχειλώνουν τη θεωρία του ιμπεριαλισμού, ισχυριζόμενοι πως το ιμπεριαλιστικό παιχνίδι κινείται σε μία δυναμική διαλεκτική, όπου δεν υπάρχει απαράλλακτη ιμπεριαλιστική ουσία σε κάποιους παίκτες αλλά αυτοί την αποκτούν ή την απεκδύονται ανάλογα με τους συσχετισμούς δύναμης στη διεθνή σκακιέρα.

Η δική μας απάντηση είναι συγκεκριμένη. Τα κράτη είναι σχηματισμοί εξουσίας αποσπασμένης από τις κοινωνίες τους και δεν τις εκπροσωπούν. Περαιτέρω, τα σύγχρονα κράτη λειτουργούν ως σύμπλεγμα με το κεφάλαιο, αποτελώντας από κοινού μία συνολική δύναμη προώθησης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής σε κάθε έκφανση της κοινωνικής ζωής. Περαιτέρω, οι κρατικοί σχηματισμοί αποτελούν μορφές εξουσίας, που είναι συμβατές μεταξύ τους και βρίσκονται σε διαρκή απρόσκοπτη διεπαφή, άσχετα αν βρίσκονται στο κέντρο ή στην περιφέρεια του συστήματος. Συνεπώς, η συγκρότηση ενός σύγχρονου αντικαπιταλιστικού πλέγματος σχέσεων/δυνάμεων εξουσίας σε διεθνές επίπεδο δεν δύναται να προέλθει από δυνάμεις και θεσμούς εξουσίας συμμετρικούς μεταξύ τους και συμπλεγμένους με την καπιταλιστική κοινωνική αναπαραγωγή. Η ιστορία και η σύγχρονη διεθνής συγκυρία αποδεικνύουν, άλλωστε, ότι με το παιχνίδι του "ιμπεριαλισμού" ήταν πλήρως συμβατή η ΕΣΣΔ, όπως και τώρα η Ρωσία, η Κίνα, η Βραζιλία και το Ιράν.

Υπάρχει κάτι έξω από τον "ιμπεριαλισμό" κρατών/κεφαλαίου; Για όσους διακονούν σε μία πολιτική οικονομία της παραγωγής με

κέντρο την αστικο-ϊδεολογικά διαχωρισμένη οικονομία από την πολιτική, τίποτα δεν υπάρχει πέρα από τον καπιταλισμό. Για εμάς, που συγκροτούμε, αντλώντας και από τα εργαλεία της κριτικής πολιτικής οικονομίας, μια αντιεξουσιαστική υλιστική θεωρία περί κοινωνικής αναπαραγωγής με κέντρο ανάλυσης την κοινωνική εξουσία, υπάρχουν ταυτόχρονα και ανταγωνιστικά συστήματα κοινωνικής αναπαραγωγής πέρα από τον καπιταλισμό, τα οποία και συνιστούν το δικό μας κέντρο ανάλυσης. Στο διεθνές επίπεδο, η ανάσχεση της επέκτασης του καπιταλισμού δεν γίνεται τόσο σε κάθετο όσο σε οριζόντιο επίπεδο μέσα από τις κοινότητες αγώνα και κοινωνικής αναπαραγωγής με βάση τα κοινά, που συγκροτούνται σε κάθε γωνιά του πλανήτη. Αυτά μας μεταφέρουν οι από- και μετα- αποικιοκρατικές επεξεργασίες και η ιθαγενική σκέψη. Στη διεθνή σκακιέρα, τέτοιες μορφές εξουσίας δεν μπορούν να έρθουν σε διεπαφή με το σύμπλεγμα κρατών/κεφαλαίου, γιατί είναι ασύμβατες και ασύμμετρες με το κυρίαρχο σύστημα εξουσίας. Μία τέτοια μορφή εξουσίας είναι οι ομοσπονδιομένες κοινότητες άμεσης δημοκρατίας στη Ροζάβα.

Καταλήγοντας, η εξεγερμένη Ροζάβα είναι ένα κοινωνικό εγχείρημα τεράστιας ακτινοβολίας, τόσο για την περιοχή της Μέσης Ανατολής όσο και για τα ριζοσπαστικά κινήματα όλου του κόσμου. Είναι η τιτάνια προσπάθεια τεράστιων κοινωνικών κομματιών στην περιοχή να αμφισβητήσουν και να επαναδιαπραγματευτούν όλες τις μορφές κυριαρχίας, ξεκινώντας από την πατριαρχία και την πολιτική/οικονομική κυριαρχία και φτάνοντας μέχρι την ανεξαρτησία από κράτη και στρατούς. Όλοι οι [δια]κρατικοί φορείς κοινωνικής εξουσίας, που δραστηριοποιούνται πολιτικά και στρατιωτικά στην περιοχή, από το συριακό και το τουρκικό κράτος μέχρι το Ιράν, τη Ρωσία, τις ΗΠΑ και την ΕΕ, αποτελούν δρώντες στο ίδιο γεωπολιτικό παιχνίδι εξουσίας και απολύτως συμβατές μορφές εξουσίας με την εγγενή τάση επεκτασιμότητας του κεφαλαίου, που προκαλεί τον πόλεμο. Έτσι, οι όποιες θέσεις στον μεταξύ τους ανταγωνισμού, είτε υπέρ είτε εναντίον είτε με ουδέτερη στάση απέναντι στη Ροζάβα, είναι απολύτως εφήμερες και αντικείμενο κυνικού παζαριού για την κατάταξή τους σε καλύτερες γεωπολιτικά

θέσεις. Σήμερα, τα αμερικανικά και ρωσικά αεροπλάνα βομβαρδίζουν θέσεις του ISIS σε συνεννόηση με τις χερσαίες δυνάμεις των μαχητών των YPG/YPJ, ενώ ο κρατικός συριακός στρατός δεν κάνει εκτεταμένες εχθροπραξίες κατά της Ροζάβα. Αύριο, είναι πολύ πιθανό, ανάλογα με τη γεωπολιτική συγκυρία, τα αμερικανικά ή τα ρωσικά αεροπλάνα να βομβαρδίζουν θέσεις των YPG/YPJ σε συνεννόηση με τις χερσαίες δυνάμεις του κρατικού συριακού στρατού, ενώ οι Αμερικανοί ή οι Ρώσοι να παζαρεύουν τη δήθεν υποστήριξή τους στη Ροζάβα με οποιοδήποτε άλλο γεωπολιτικό αντάλλαγμα.

Αντιθέτως, η λαϊκή εξουσία της Ροζάβα αποτελεί μορφή εξουσίας ασύμβατη με τις κρατικές μορφές εξουσίας και, ως εκ τούτου, δυνάμει ανεξέλεγκτη για τα γεωπολιτικά παιχνίδια ολονών. Είναι ο λαϊκός παράγοντας, που οι αποικιοκρατικές δυνάμεις πρώτα επιθυμούν να προσεταιριστούν, αφού αντλεί τη δύναμή του από το γεγονός πως είναι κοινωνικοποιημένος, και κατόπιν είναι έτοιμοι να τον ελέγξουν είτε δια της κρατικοποίησης είτε καταστρέφοντάς τον πολιτικά και στρατιωτικά. Η μόνη λοιπόν περίπτωση η Ροζάβα να λειτουργήσει ως εργαλείο αποικιοκρατίας στην περιοχή, είναι να πάψει να υφίσταται ως αυτό που είναι, δηλαδή ως διαδικασία κοινωνικής επανάστασης, και να μεταβληθεί σε θεσμισμένη εξουσία ομόλογη των λοιπών γεωπολιτικών παικτών, δηλαδή αστικό κράτος. Από την πλευρά μας δεν αναλύουμε τη διεθνή κατάσταση για τη συμμετοχή σε εξουσιαστικά παιχνίδια γεωπολιτικής, αλλά για την αναβάθμιση των θέσεων της κοινωνικής αντιεξουσίας στον διεθνή κοινωνικό ανταγωνισμό. Είμαστε λοιπόν και θα είμαστε στη Μέση Ανατολή με τις δυνάμεις της ελευθερίας, τα αυτόνομα κοινωνικά κινήματα, που παλεύουν για την κοινωνική χειραφέτηση. Δύναμη στη Ροζάβα και στα όπλα της!

Πόλεμος, Βία και ο Επαναστατικός Ρόλος των Γυναικών στη Μέση Ανατολή

Ελιάνα Καναβέλη

Στις επαναστατικές διαδικασίες φαίνεται ότι ολόκληρη η κοινωνία, χωρίς έμφυλους διαχωρισμούς, συμμετέχει ενεργά σε αυτές. Αυτό ευτυχώς επιβεβαιώνεται μέσα από τις ιστορικές καταγραφές. Τα παραδείγματα πολλά. Οι γυναίκες της Παρισινής κομμούνας, οι γυναίκες του ισπανικού εμφυλίου, οι αντάρτισσες του ελληνικού εμφυλίου, οι γυναίκες Ζαπατίστας. Παρόλα, όμως, τα παραδείγματα έχουμε μια τάση όταν σκεφτόμαστε ή ακούμε για επαναστάσεις ο νους μας να πηγαίνει κατά κύριο λόγο σε άνδρες ή σε μεμονωμένες και αποσπασματικές από το σύνολο γυναίκες. Όχι τυχαία. Είναι τόσο ισχυρές οι εικόνες που έχουν εδραιωθεί μέσα από την κυρίαρχη αφήγηση της ιστορίας, αλλά και μέσα από τα ΜΜΕ που δύσκολα μπορούμε να φανταστούμε γυναίκες σε ανάλογες θέσεις και γενικά τους ρόλους που μπορούν να διαδραματίσουν. Αν λοιπόν δυσκολευόμαστε να δούμε και να βρούμε ποιον ρόλο μπορεί να έχουν οι γυναίκες σε μια επαναστατική διαδικασία σκεφτείτε πόσο μεγαλύτερη δυσκολία υπάρχει για να αντιληφθούμε τον επαναστατικό ρόλο των γυναικών ειδικότερα στη Μέση Ανατολή.

Πόσο μάλλον που εμείς εδώ στη Δύση δεν έχουμε βιώσει αντίστοιχες συνθήκες πολέμου. Οπότε με δυσκολία μπορούμε να αντιληφθούμε αυτό που συμβαίνει εκεί στην ολότητά του και στην πολυπλοκότητά του. Δεν έχουμε δει ανθρώπους δικούς μας να χάνονται σε συνθήκες πολέμου. Δεν έχουμε δει την ολοκληρωτική και συθέμελη κατάρρευση της ζωής μας. Όχι τουλάχιστον με τους ίδιους όρους και κάτω από τις ίδιες συνθήκες. Δεν έχουμε τα ίδια βιώματα και η βίωση με όρους πολιτικούς και όχι μόνο προσωπικούς δημιουργεί άλλες εμπειρίες και άλλες διαδικασίες.

Οι γυναίκες, λοιπόν, βρίσκονται στο προσκήνιο των επαναστατικών διαδικασιών και μάλιστα σε εκείνη την πλευρά του κόσμου που εμείς νομίζουμε ότι είναι κλεισμένες στα σπίτια, πειθήνια και υπάκουα υποκείμενα στις διαθέσεις των ανδρών, με καλυμμένα τα σώματά τους, ανίκανα και ευάλωτα να αντιδράσουν. Αγνοούμε, ίσως γιατί ποτέ δεν μας ενδιέφερε ουσιαστικά, ότι αυτές οι γυναίκες μπορεί να είναι μορφωμένες όπως και εμείς, να είναι εργαζόμενες αλλά και άνεργες, λεσβίες, τρανς, κουίρ, όπως και εμείς. Κυριαρχεί μια συλλογική αναπαράσταση που χάνει τα επιμέρους αλλά σημαντικά κομμάτια που συνθέτουν τις ζωές αυτών των γυναικών- οπώς και τις δικές μας.

Έτσι μπορεί να μας διαφεύγει ότι οι γυναίκες στη Μέση Ανατολή ήταν παρούσες σε όλες τις επαναστατικές διαδικασίες που συντελούνται τα τελευταία χρόνια εκεί. Στην Αίγυπτο, στην Τυνησία, στην Υεμένη, στο Μπαχρέιν, στη Συρία ήταν παρούσες διεκδικώντας μερίδιο στο δημόσιο χώρο και λόγο. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ήταν ένα ισχυρό όπλο στα χέρια τους γιατί μπορούσαν μέσω αυτών να δημιουργήσουν διαδικασίες αλλά και να ακουστούν παγκοσμίως. Bloggers όπως η Leil Zahra Mortada πήραν μεγάλο ρίσκο προκειμένου να κρατάνε ενήμερο τον κόσμο για αυτά που συμβαίνουν στην Αίγυπτο.

Και όμως το γεγονός ότι αυτές οι γυναίκες είναι δυνατόν να εξεγερθούν φαίνεται να μας προκαλεί μια κάποια έκπληξη. Όπως μας εκπλήσσει όταν εικόνες γυναικών να κρατούν όπλα και να πολεμάνε φτάνουν στα μάτια μας. Ίσως γιατί αποδεικνύει έμπρακτα ότι σε τέτοιες διαδικασίες οι κυρίαρχοι ρόλοι και ταυτότητες χάνουν τη σημασία τους και επαναπροσδιορίζονται. Ίσως γιατί ξεπερνάει τους δικούς μας ρόλους εδώ στη Δύση. Για αυτό μάλλον δεν εκπλησσόμαστε από το γεγονός ότι με δυσκολία εμείς οι γυναίκες εδώ στη Δύση, συμμετέχουμε στα πάνελ εκδηλώσεων, με δυσκολία αξιολογούμαστε (από άνδρες) ως κατάλληλες να συμμετέχουμε σε διοικητικές θέσεις, σε κυβερνητικές θέσεις, ότι ο δημόσιος χώρος και λόγος είναι ακόμα όχι ένα τόσο γνώριμο περιβάλλον δραστηριοποίησης για τις

γυναίκες και ότι μάλιστα η χρησιμοποίησή του κάποιες φορές στοιχίζει πολύ ακριβά σε κάποιες γυναίκες.

Αυτές οι κυρίαρχες αναπαραστάσεις που έχουμε εμείς, οι δυτικοί/ές, για αυτές τις γυναίκες, τις γυναίκες της Μέσης Ανατολής διαπερνώνται από το κυρίαρχο σύστημα έμφυλης εξουσίας και λειτουργούν με τρόπο καθοριστικό στη δημιουργία διαχωρισμών που στον πυρήνα τους έχουν έμφυλη χροιά. Γιατί διαφορετικά ίσως να μην αναρρωτιόμασταν για τον επαναστατικό ρόλο των γυναικών όχι μόνο εκεί αλλά παντού-να τον θεωρούσαμε δηλαδή εκ των ων ουκ άνευ. Όμως η θέση που βρίσκονται σήμερα οι γυναίκες σε παγκόσμιο επίπεδο αναδεικνύει την αναγκαιότητα της επισήμανσής του. Και αλήθεια ο επαναστατικός ρόλος των ανδρών ποιος είναι και πόσο διαφέρει από αυτόν των γυναικών; Πιθανότατα δεν διαφέρει καθόλου και επιτελείται με τους ίδιους τρόπους και όρους όπως έχουμε δει στις εικόνες και στα κείμενα από τη Ροτζάβα αλλά και από άλλα μέρη της Μέσης Ανατολής. Θα έλεγα λοιπόν ότι είναι αυτή η δίκη μας αδυναμία ίσως να δούμε τις γυναίκες αυτές και όχι μόνο αυτές εντέλει εις βάθος ως ισότιμες με τους άνδρες συντρόφους τους. Είναι αυτές οι τόσο ισχυρές αναπαραστάσεις που λειτουργούν με τρόπο καθοριστικό στον τρόπο που προσλαμβάνουμε αυτές τις εικόνες.

Σε αυτές τις αναπαραστάσεις του ευάλωτου, παθητικού και υπομονετικού, καταπιεσμένου και συχνά αόρατου σώματος έρχεται να προστεθεί μια εικόνα παράταιρη, περίεργη που καταρρίπτει τα στερεότυπα και τις κυρίαρχες αναπαραστάσεις των δυτικών. Ξαφνικά η γυναίκα, κρατάει όπλο, φοράει στρατιωτικά ρούχα, πολεμάει επιδεικνύοντας θάρρος και δύναμη, στοιχεία κατ' εξοχήν συνδεδεμένα με τους άνδρες. Και όχι μόνο. Συμμετέχει στον δημόσιο χώρο αψηφώντας απαγορεύσεις που ενδεχομένως θα της στοιχίσουν ακριβά. Αλλά και εδώ στη Δύση θα μας έκανε εντύπωση αν οι γυναίκες προέβαιναν σε ενέργειες που θα αμφισβητούσαν τους έμφυλους κοινωνικούς επικαθορισμούς. Από την άλλη έχουμε τις εικόνες των ανδρών που μόλις έχουν σωθεί από ναυάγια στη Μεσόγειο κρατώντας τα παιδιά τους αγκαλιά να κλαίνε. Δυο εικόνες που δημιουργούν ρωγμές στο υπάρχον

κυρίαρχο κανονιστικό πλαίσιο αξιών και αναπαραστάσεων. Και μπορεί να αναρωτηθεί κάποιος/α αν άλλαξαν οι ρόλοι εκεί και οι στυγνοί, άγριοι, σκληροί έχουν την εικόνα του ευάλωτου και οι γυναίκες από την άλλη έχουν την εικόνα της σκληρής μαχήτριας, της επαναστάτριας. Η απάντηση, βέβαια, δεν μπορεί να είναι μονοσήμαντη σε καμία περίπτωση γιατί έτσι θα χάσει την πολυπλοκότητα των ανθρωπίνων σχέσεων, των χαρακτήρων και των υποκειμένων. Οι άνθρωποι σε κρίσιμες στιγμές της ιστορίας τους, προσωπικής ή συλλογικής, καλούνται να επιτελέσουν πολλούς ρόλους, ξεπερνώντας κυρίαρχα πρότυπα και στερεότυπα. Και η πάλη, όπως και το κλάμα δεν είναι προνόμιο του άνδρα ή της γυναίκας. Είναι, όμως, τόσο ισχυρές οι αναπαραστάσεις που δύσκολα ξεπερνιούνται.

Οι γυναίκες στη Μέση Ανατολή βιώνουν το σύστημα της έμφυλης εξουσίας και τα παρεπόμενά του όπως τη βιώνουμε και εμείς εδώ και αυτό είναι το σημείο επαφής μας και το κοινό μας βίωμα. Αυτές, σε διάφορες ιστορικές στιγμές, ξεπέρασαν τους έμφυλα προδιαγεγραμμένους ρόλους τους και αντιμετώπισαν κατάματα και ουσιαστικά την πατριαρχία. Η Ροτζάβα αποτελεί ένα πρότυπο παράδειγμα τέτοιων διαδικασιών, όπου οι γυναίκες διεκδίκησαν και κέρδισαν την ισότιμη αναγνώριση με τους άνδρες. Για τη θέση, όμως, της γυναίκας στη Μέση Ανατολή πρέπει να μας μιλήσουν όχι μια αλλά πολλές γυναίκες από εκεί. Οι δυτικοί/ές συνηθίζουν να μιλάνε εξ ονόματος αυτών των γυναικών για την καταπίεση, τη βία που δέχονται ξεχνώντας ότι και στις δικές τους χώρες οι γυναίκες καταπιέζονται, κακοποιούνται, βιάζονται, δολοφονούνται. Γιατί η πατριαρχία και το σύστημα της έμφυλης εξουσίας δεν γνωρίζει σύνορα, πολιτισμικά, εθνικά.

Αυτό που δείχνει το παράδειγμα της Ροτζάβα, στη Δύση δεν ξέρω κατά πόσο είναι εφικτό να εφαρμοστεί, γιατί αυτό προϋποθέτει μια συνολική επανεκτίμηση και αλλαγή των κυρίαρχων σχέσεων και ένα διαφορετικό τρόπο πολιτικής οργάνωσης. Σίγουρα, όμως, δεν θα ήθελα να μιλάμε για μια κοινωνία όπου το ένα φύλο είναι πιο δυνατό από το άλλο ή επιβάλλεται στο άλλο. Δεν θα ήθελα μια κοινωνία που δίνει ρόλους ανάλογα με το φύλο γιατί αυτό στην

ουσία συντελεί στην περεταίρω χάραξη των διαφορών και των διακρίσεων. Ο δρόμος προς τη συλλογική ελευθερία είναι μακρύς και δύσβατος. Τα εμπόδια πολλά και η αναγκαιότητα τέτοιων παραδειγμάτων μεγάλη για να δείχνει ότι όλα είναι εφικτά όταν υπάρχει ουσιαστική θέληση για αλλαγή. Όταν τα ζητήματα της έμφυλης εξουσίας δεν αφήνονται σε ειδικούς/ές για να σχολιαστούν αλλά γίνονται καθημερινότητα μας. Όταν δεν τα κοιτάμε από μακριά θαυμάζοντας τα και εδώ επικαλούμαστε μια αδυναμία διαχείρισης από πλευράς γυναικών, ρίχνοντάς τους παράλληλα το φταίξιμο, στο να διαχειριστούν το χώρο που τους επιτρέπουν να έχουν οι άνδρες και τη συμμετοχή τους στις πολιτικές διαδικασίες χωρίς να ψάχνουμε τα βαθύτερα αίτια της μη συμμετοχής τους. Γιατί μετά το παράδειγμα της Ροτζάβα ή των Ζαπατίστας παραμένει εκεί που συμβαίνει και δεν μας επηρεάζει ουσιαστικά και σε βάθος. Είναι, τέλος, θέμα παιδείας και πολιτισμού ο σεβασμός και η ισότιμη συμμετοχή όλων των ανθρώπων ανεξαρτήτως φυλου, φυλής ή οποιασδήποτε άλλης διαφορετικότητας που δημιουργεί ρωγμές στην κανονικότητα.

Ο πόλεμος, κοινωνικός, εθνικός, οικονομικός αναδεικνύεται στις συνθήκες της μετανεωτερικότητας σε ένα σημαντικό παράγοντα για το ξεπέρασμα των έμφυλων κατηγοριοποιήσεων αρκεί να θέλουμε να τον δούμε ως τέτοιο. Στις συνθήκες αυτές, η αναγκαιότητα για την επίτευξη της ειρήνης προκύπτει να είναι μια συλλογική κοινωνική διαδικασία με την έννοια ότι οι γυναίκες δυστυχώς ή ευτυχώς δεν μπορούν να λειτουργήσουν από μόνες τους γιατί δεν είναι μόνες τους, με την έννοια ότι έχουν παιδιά, συντρόφους αρσενικού γένους και μάλιστα στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν αμφισβητούν αυτές τις καταστάσεις ως παράγοντες που ενδεχομένως να είναι εξίσου καταπιεστικοί και ελεγκτικοί στις ζωές τους.

Εν κατακλείδι, το σύστημα των έμφυλων σχέσεων είναι τόσο πολύπλοκο που ο επαναστατικός ρόλος των γυναικών πρέπει να συναντιέται με αυτόν των ανδρών δημιουργώντας δρόμους όπου η αλληλεγγύη και η αυτοοργάνωση των ανθρώπων στην πράξη χωρίς διαχωρισμούς, έμφυλους, κοινωνικούς, οικονομικούς θα είναι

πραγματικότητα. Οι γυναίκες εκεί και οι γυναίκες παντού συναντώνται σε ένα κοινό σημείο με τους άνδρες, στον δρόμο της πολιτικής και κοινωνικής απελευθέρωσης. Και αυτόν θα πρέπει να τον διαβούν μαζί…

Η Διαχείριση του Θανάτου

Παναγιώτης Μπλέτσας

Το θέμα του θανάτου είναι ένα από τα θέματα, ίσως το βασικότερο, που μέσα στον Χρόνο έχει αποκτήσει -πολλοί, εδώ, θα διατυπώσουν πως την κατέχει a priori και ουσιοκρατικά- μια οικουμενική διάσταση. Παρά, δηλαδή, τις διαρκείς κοινωνικο-ιστορικές μετατοπίσεις, τους μετασχηματισμούς της προοπτικής και τις αναδιατάξεις των σημασιών παρατηρείται μια απανταχού παρουσία, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, της σημασίας του φαινομένου του θανάτου, όπως αυτή αποκρυσταλλώνεται στη λογοτεχνία, την ποίηση, το θέατρο, τη φιλοσοφία αλλά και αλλού. Πώς άλλωστε, θα διερωτηθεί κανείς, να μην είναι πανταχού παρούσα όταν η εμπειρία της πεπερασμένης ζωής συναντά το πεπρωμένο του;

Μάλιστα, θα μπορούσε κάποιος να πει, πως η ερμηνεία της σημασίας του θανάτου -όχι το φαινόμενο καθαυτό αφού ,ως τέτοιο, δεν δύναται να βιωθεί- αποτελεί σημείο αναφοράς που, παρότι είναι ασταθές, μιας και πρόκειται για ερμηνεία, κατέχει αρκετά κρίσιμο ρόλο για την ανθρώπινη ύπαρξη. Η εσχατολογία, όπως έχει φανεί αρκετές φορές ιστορικά, και η στάση (αποδοχή ή μη) του υποκειμένου απέναντι στο προδιαγεγραμμένο τέλος καθορίζει πολλές φορές το νόημά του.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, σύμφωνα με το οποίο καθίσταται φανερός ο ρόλος της ερμηνείας του θανάτου ως σημείο αναφοράς για το υποκείμενο, αποτελεί η κοινή παραδοχή του δυνατού

σημείου των μαχητών του Ισλαμικού Κράτους : η επιδίωξη ή, τουλάχιστον, η ενδεχόμενη επιδίωξη του θανάτου. Δεν θα ήταν ακραίο να ειπωθεί, ότι όλα τα συστήματα ασφαλείας αποδομούνται, με μιας, από αυτή τη μετάθεση του νοήματος, από την πλευρά των τζιχαντιστών , στο υπερβατικό *Εκεί.* Κάτι παρεμφερές ανέδειξαν και οι επιθέσεις στο Παρίσι. Η διαχείριση της επίθεσης, με άλλα λόγια, ως μια δράση πάνω στη δράση του αρχικώς επιτιθέμενου, θα μπορούσε να ακυρωθεί ως στρατηγική αφορώσα τον αισθητό κόσμο ,αν το γνωστικό και το βουλητικό στοιχείο του θανάτου, που διαπερνά τον επιτιθέμενο, ήταν υπερχειλές. Όταν το *είναι* φλερτάρει σκόπιμα με το *μη-είναι* η απειλή του τελευταίου δεν είναι και τόσο απειλιτική γιατί, απλούστατα, δεν εκλαμβάνεται ως *μη-είναι*. Καθίσταται ,όμως, στην πραγματικότητα ,αυτή η μετάθεση του νοήματος ορατή καθολικά στο βάθος και στο πλάτος αυτών που απαρτίζουν το Ισλαμικό Κράτος ή μήπως η πραγματικότητα έρχεται να προδώσει μια απαγκύστρωση του νοήματος στο ιστορικό και χρονικό *Εδώ*;

Η πρώτη, ίσως και η πιο κραυγαλέα, συνθήκη, που έρχεται να ξεκλέψει λίγη δύναμη από την τρομακτική παντοδυναμία της απαξίωσης του υλικού κόσμου, είναι η δημιουργία μιας πρώιμης κρατικής δομής. Υπουργεία, εμπορικές συναλλαγές, κάθετη ιεραρχία, στρατός και ποινικοί κανόνες είναι κάποια από τα στοιχεία που μοιράζονται έναν κοινό πυρήνα με κάθε κρατικό μηχανισμό και τα συναντά κανείς στη διάρθρωση του Ισλαμικού Κράτους, όπως αυτά γίνονται γνωστά από εκπαιδευτικά εγχειρίδια στελεχών του χαλιφάτου αλλά και από την δραστηριότητα που αναπτύσσει το IS. Σε αυτό το δεδομένο εμφαίνεται, ότι οι αυστηρές θρησκευτικές επιταγές τους δεν αποτελούν γι’ αυτούς, απλώς το εισιτήριο για την αιωνιότητα υποβαθμίζοντας τη ζωή και το υπάρχον σε ένα προσωρινό πέρασμα αλλά καναλιζάρονται μέσα από τις κρατικές δομές, για να έρθουν να εδραιωθούν στο παρόν κοινωνικό-ιστορικό πεδίο. Αν δώσει κανείς βάση στις επιβαλλόμενες από το Ισλαμικό Κράτος ποινές (π.χ. θανατική ποινή σε ομοφυλόφιλους ή αλλόθρησκους), θα διαπιστώσει ότι η τήρηση των θρησκευτικών επιταγών δεν εκλαμβάνεται από αυτούς, απλώς, ως το κριτήριο για την θέση τους στη άλλη ζωή αλλά ως

κάτι που θα πρέπει να εξασφαλίζεται από τις δομές και τους μηχανισμούς που οι ίδιοι δημιούργησαν. Σε αυτό το σημείο είναι κιόλας που η θρησκεία ολισθαίνει στη μεταφυσική του Ισλαμικού Κράτους και το Ισλαμικό Κράτος μετακυλίεται στην πολιτική της θρησκείας.

Αυτή, μάλιστα, η σύζευξη του θρησκευτικού γράμματος με την κατασταλτική λειτουργία μιας, μες τις άκρες, κρατικής δομής θυμίζει κάτι από την απώτερη και προφανώς προδιαφωτιστική, αρχαιολογία της Δύσης. Παρά, δηλαδή, τις εξαιρετικά πολυπληθείς διαφορές ως προς τις συνθήκες και τις αιτίες ανάδειξης και σεβόμενος το αφαιρετικό της αντιστοιχίας, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι το υποστασιακό έρεισμα των μεσαιωνικών κρατικών μορφωμάτων με το χαλιφάτο μοιράζονται έναν κοινό πυρήνα: την διάχυτη ανάγκη για θεσμική κατοχύρωση από μια υπερδομή, του συνόλου των θρησκευτικών επιταγών, πριν αυτές γίνουν ηθική… Για το IS συγκεκριμένα, οι επιταγές αυτές αποκρυσταλλώνονται και διευθετούνται θεσμικά, κατόπιν θρησκειοποίησης του τραύματος του νεο-ιμπεριαλισμού, γεγονός που ανατρέπει την πλήρη μετάθεση του νοήματος στο α-ιστορικό διηνεκές και έρχεται να το παγιοποιήσει στον κρατικίστικο Λόγο.

Ο όρος ‘’Ισλαμικό Κράτος’’ θα μπορούσαμε να πούμε ότι φωτογραφίζει κινηματογραφικά τα προαναφερθέντα. Αν εμπιστευτούμε τα ίχνη του όρου , θα παρατηρήσουμε αυτή τη διαρκή αναβολή και αυτοακύρωση του νοήματος του ενός μέσα στο άλλο. Πιο αναλυτικά, το νόημα του σημείου ‘’ισλαμικό’’ αναβάλλεται και μετατίθεται στη λέξη ‘’κράτος’’. Από την άλλη το νόημα της λέξης ‘’κράτος’’ αναβάλλεται και μετατίθεται μέσα στο σημείο ‘’ισλαμικό’’. Αυτή η διαρκής παλινδρόμηση του νοήματος εντός της αλυσίδας σημασιοδότησης (Ισλαμικό Κράτος) μαρτυρεί και την διαρκή αμφιταλάντευση του νοήματος μεταξύ του *Εδώ* και του *Εκεί.* Αν συνεχίσουμε αυτό το σχήμα, θα παρατηρήσουμε ότι από αυτόν τον αλληλοπροσδιορισμό των σημείων, προκύπτει ότι το σημαινόμενο του καθενός δεν είναι παρά ένα σημαίνον. Ένα δηλαδή γλωσσικό σημείο. Από αυτό

προκύπτει μια διαρκής μετάθεση του νοήματος, που αυτή την φορά δεν αφορά το υπερβατικό επέκεινα αλλά λαμβάνει χώρα καθηλωμένη (ενν. η μετάθεση) στα σχήματα λογικής και ελέγχεται από αυτή. Από την αμφιταλάντευση αυτή δηλαδή θα μπορούσε κάποιος να χρίσει νικητή το *Εδώ*, λόγω της διαρκούς αναβολής του νοήματος από σημαίνον σε σημαίνον.

Μια ακόμη συνθήκη, που προσδίδει λίγο Χρόνο στο α-χρονικό *Εκεί* ή αλλιώς ιστορικοποιεί το α-ιστορικό επέκεινα των τζιχαντιστών, προκύπτει από την ιστορικότητα του ισλαμικού τζιχάντ. Αν ξεδιπλώσει κάποιος το ιστορικό νήμα του IS, πιθανότατα να καταλήξει στην οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων ως την μήτρα του σημερινού εξτρεμιστικού ισλαμικού μορφώματος. Η οργάνωση αυτή δημιουργήθηκε στην Αίγυπτο και θα μπορούσε να πει κανείς ότι σφυριλατήθηκε από την διαρκή σύγκρουση με τα καθεστώτα της Αιγύπτου κατά μεγάλο μέρος του 20αι.. Μάλιστα, ο αντικαθεστωτικός αγώνας των Αδελφών Μουσουλμάνων οδήγησε και στη βίαιη εκτόπιση μεγάλου κομματιού τους από την Αίγυπτο στη Μέση Ανατολή, όπου και δημιούργησαν ένα οργανωτικό δίκτυο με το πέρας των χρόνων. Δεν θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί, πως μεταξύ του IS και του προαναφερθέντος δικτύου υπάρχει μια σχέση ιστορική. Προς επίρρωση αυτού, ο Άημαν Αλ Ζαουάχιρι, γνωστός από την προτροπή στους ιρακινούς τζιχαντιστές να ριχτούν στον πόλεμο μετά το ξέσπασμα του συριακού εμφυλίου, ήταν μαθητής του Μουχάμαντ Κουτμπ αδελφού του Σάηντ Κουτμπ (ιδεολογικού πατέρα της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων) που είχε αναλάβει να προωθήσει τα διδάγματα του αδερφού του. Βάσει αυτών, τόσο η προσωπική διαδοχή όσο και η διαδοχή των πρακτικών υποδεικνύουν μια λιγότερο ή περισσότερο χαλαρή καταγωγή της μιας από την άλλη, αν δε, συμπεριληφθεί στον συλλογισμό ότι ο IS,ως έναν βαθμό, ανδρώθηκε μέσα από τις εχθροπραξίες με το καθεστώς Άσαντ.

Αξιοσημείωτη και ιδιαιτέρως διαφωτιστική, προς αυτή τη κατεύθυνση, αποτελεί η αιχμή της κριτικής της μουσουλμανικής κοινότητας προς την ‘’ισλαμική τρομοκρατία’’, όπως συχνά την ονοματίζουν. Πέρα από τις λοιπές δογματικές διαφορές και

επανερμηνείες, η δράση των μαχητών του Ισλαμικού Κράτους, σύμφωνα με την ισλαμική ορθοδοξία, όπως την οικειοποιούνται διαλεκτικά οι πολυπληθέστερες ανά τον κόσμο μουσουλμανικές κοινότητες, είναι ενάντια σε εδάφια του κορανιού που κάνουν λόγο για υπομονή και υπακοή ακόμα και στον πιο δήμιο αφέντη. Οι διατυπώσεις *«Σας συμβουλεύω, να φοβάστε τον ΑΛΛΑΧ και να υπακούετε τους αρχηγούς σας, ακόμα και αν είναι ένας Αιθίοπας σκλάβος»*[1] ή *«Να κάνετε υπομονή, γιατί ο ΑΛΛΑΧ είναι με τους υπομένοντες» {Κοράνι 8:46}* υποδεικνύουν το παραστράτημα των μαχητικών οργανώσεων του τζιχάντ, έτσι όπως εκλαμβάνεται ως τέτοιο από τους λοιπούς μουσουλμάνους. Αναδεικνύεται καλύτερα δια της διαφωνίας η χρόνια στράτευση τόσο των Αδελφών Μουσουλμάνων όσο και του ISIS στην ανατροπή της εξουσίας της θέσης, που με τη σειρά της κραυγάζει υπέρ του προβαδίσματος του επίγειου καθεστώτος.

Όσο όμως, τούτων των κατά τα άλλα γνωστών λεχθέντων, θολώνει η πρωτοκαθεδρία του υπερβατικού τόσο αναδύονται ξεκάθαρα ερωτήματα που δεν είναι καθόλου εύκολο να απαντηθούν: Οι δογματικές διαφορές προέκυψαν ξάφνου κατόπιν μια διαφορετικής ανάγνωσης του κειμένου ή μήπως το θρησκευτικό πρόσημο των συγκρούσεων είναι μια έξωθεν επίπλαστη κατασκευή μέσα στο μηδέν, λόγω δυτικογενών συμφερόντων; Μάλλον τίποτα από τα δύο δεν ισχύει στην ολότητά του ακυρώνοντας το άλλο. Πιθανότατα οι φρικαλεότητες, έτσι όπως μεταδίδονται μέσα στο επικοινωνιακό-θεαματικό όργιο, αποτελούν απαύγασμα μιας δυναμικής διεργασίας στην οποία διαπλέκονται τόσο ο δογματικός σεχταρισμός όσο και οι πολιτικές πρακτικές που λαμβάνουν χώρα σε Ανατολή αλλά κυρίως Δύση.

Δεν αποτελεί πλέον μυστικό (μια λέξη στην οποία θα επανέλθουμε) ότι οι νέο-επεκτατικές πρακτικές αυτού που αποκαλείται ‘’Δύση’’ με αιχμή του δόρατος τις ΗΠΑ, εξελίσσονται όχι βάσει μιας άμεσης και ευθείας, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο, στρατιωτικής επέμβασης αλλά μέσω της στήριξης στρατιωτικών οργανώσεων με ένα συνήθως αντικαθεστωτικό προφίλ. Χομεινί , Χουσείν , Μπιν Λάντεν είναι κάποια από τα

ονόματα που καταδεικνύουν την συνεπή νέο-επεκτατική μέθοδο της λυκοφιλίας, μέχρις ότου αυτή ξεφύγει από τον έλεγχο. Όσο δηλαδή η αξίωση των μεγάλων δυτικών κρατών για εμπορικές απολαβές παραμένει ζωντανή και διεκδικήσιμη τόσο η κοινωνική ειρήνευση περιοχών που φέρουν το αντικείμενο της αξίωσης καθίσταται ανεπίτρεπτη. Μάλιστα, στην εποχή της εκμηδένισης των αποστάσεων και της διεύρυνσης ενός παγκόσμιου δικτύου εμπορίου και επικοινωνίας βιώνεται η απανταχού παρουσία του επιτιθέμενου χωρίς αυτός να είναι απαραίτητα παρών. Η σημερινή επομένως ανάδυση του ISIS δεν είναι ξένη προς αυτή την τακτική. Η ισλαμική τρομοκρατία έχει άμεση συνάφεια με τον νέο-επεκτατισμό, μόνο που αυτή τη φορά έχει ένα θρησκευτικό καθρέφτισμα. Η δογματική παρέκκλιση ή η παρέκκλιση του δόγματος βρίσκεται σε μια διαλεκτική σχέση με την παραπάνω μέθοδο. Ούτε θρησκειοποιείται η σύγκρουση μέσα στο μηδέν των θρησκευτικών διαφοροποιήσεων αλλά ούτε οπλίζεται ο δογματικά παρεκκλίνων χωρίς έξωθεν χειρονομίες γεωστρατηγικών συμφερόντων.

Και κάπου εδώ , όμως, φτάνουμε στο σημείο που θα μπορούσε κάποιος να βρωντοφωνάξει ότι το IS έχει ξεφύγει από κάθε έλεγχο και ότι από την πάλαι ποτέ λυκοφιλία δεν έχει παραμείνει παρά το πρώτο συνθετικό της. Είναι όμως πράγματι έτσι;

Κι όμως, θα μπορούσε να είναι κάπως έτσι αν ο έλεγχος από τον οποίο θα ξέφευγε το IS είχε τον χαρακτήρα μιας κλειστού τύπου πρόληψης τρομοκρατικών επιθέσεων, αν είχε προκαθορισμένα μέσα και τεχνικές, αν ήταν ένα πεδίο με συγκεκριμένα όρια εκ των προτέρων διαμορφωμένα και νομικώς αμετάβλητα. Όμως ο σύγχρονος έλεγχος των δυτικών κρατών δεν έχει τέτοιο χαρακτήρα. Για την ακρίβεια, ο έλεγχος αυτός πρόκειται μάλλον για μια πολιτική και όχι απλώς για μια οριοθετημένη τακτική, που δεν έχει καταγωγή παρά μόνο αναφορά. Τα οριακά σημεία της πολιτικής αυτής είναι τόσο ευμετάβλητα και προσαρμοστικά που μια τρομοκρατική επίθεση όχι απλώς δεν εκφεύγει του ελέγχου αλλά επανακαθορίζει τα όριά του, με μόνο σκοπό να υπαχθεί σε αυτόν.

Οι κατά περιόδους, με άλλα λόγια, επιθέσεις όπως αυτή του 2001, όσο και να διατείνονται πως απειλούν τον μηχανισμό τον οποίο εχθρεύονται, έχουν αποδείξει ότι το μόνο που καταφέρνουν είναι να διεγείρουν μια νέου τύπου διαχείριση προσαρμοσμένη στα μέτρα τους. Έτσι, οι επιθέσεις στο Παρίσι διέγειραν μια διαχείριση που αφορά τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική των δυτικών κρατών. Από την μία η κατάλυση θεμελιακών νομικώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και από την άλλη ο συνασπισμός δυνάμεων με σκοπό τον βομβαρδισμό στόχων στη Συρία αποδεικνύουν πως αυτό που έχει σημασία για την βιοπολιτική των σύγχρονων κρατών δεν είναι η αποφυγή της επίθεσης αλλά η διαχείρισή της. Πόσο μάλλον όταν το ευμετάβλητο της διαχείρισης καθορίζεται από την ταύτιση του μορφώματος που χρήζει διαχείρισης με το μόρφωμα που ενεργοποιεί την νομικά προβλεπόμενη έκτατη ανάγκη. Το ότι πολλοί , αν όχι όλοι, από τους επιτιθέμενους ήταν κάτοικοι ευρωπαικών κρατών φάνηκε ότι δεν εμποδίζει τα δυτικά αυτά κράτη να ενιαιοποιοήσουν την πρακτική, αφού πρώτα ερμηνεύσουν την επίθεση κατά το δοκούν.

Αυτή η διαχείριση που όπως ειπώθηκε εμπεριέχει την άμεση εχθροπραξία (π.χ. βομβαρδισμοί) αποτελεί βασικό συστατικό του νέο-επεκτατικού κράματος όπως αυτό έγινε προσπάθεια να περιγραφεί παραπάνω. Η αρχική στήριξη δένει με την πιθανή μετέπειτα επέμβαση υπό το, εν δυνάμει, καθεστώς της έκτακτης ανάγκης. Η ανάδειξη, δηλαδή, του φανατισμού δεν είναι αποκομμένη από τις άμεσες και χρόνιες εχθροπραξίες της Δύσης στα εδάφη της Μ.Ανατολής. Τα αποτελέσματα κατά κάποιον τρόπο της διαχείρισης ενεργοποιούν μια αναβαθμισμένη διαχείριση που παράγει κάθε φορά αποτελέσματα άγνωστα, μέχρι τουλάχιστον κάποια από αυτά να γνωστοποιηθούν. Αυτή η διαχείριση της διαχείρισης διαμορφώνει και τα εκάστοτε σύνορα της βιοεξουσίας.

Κατ’ επέκταση, αυτό και από αυτό το πλαίσιο συγκροτούν και συγκροτούνται αντίστοιχα τα υποκείμενα στις κοινωνίες των δυτικών κρατών. Η βιοεξουσία, όπως προαναφέρθηκε, ως

διαδικασία δεν έχει ρητή καταγωγή παρά μόνο αναφορά σε θεσμούς, όπως το κράτος. Η νομική ταυτότητα του πολίτη πάνω στην ανθρώπινη ύπαρξη υφίσταται έναν διαρκή επαναπροσδιορισμό συμβιβασμένο με την ευμεταβλητότητα της διαχείρισης, αποτελώντας οργανικό κομμάτι της. Ως εκ τούτου, το υποκείμενο υφιστάμενο τις μετατοπίσεις της ίδιας του της ύπαρξης ,μέσα σε αυτές τις σχέσεις εξουσίας, καταρρέει σε έναν διαχειριστή αλλά και διαχειριζόμενο, που βιώνει την επίθεση των φονταμεταλιστών μέσα στο μηδέν και αποκομμένη από κάθε ιστορικότητα. Η συνισταμένη του διάχυτου φόβου, ως ένας τρόπος ελέγχου, σε συνδυασμό με την κοινωνική κινητικότητα και την υπερπληροφόρηση, οδηγούν τις δυτικές κοινωνίες στη λήθη του τραύματος που έχει προκληθεί στη Μέση Ανατολή από τις συνεχείς έμμεσες και άμεσες επεμβάσεις. Από αυτή τη θέση καλείται να νομιμοποιήσει τις απάνθρωπες βομβαρδιστικές επιθέσεις αλλά και να χαρίσει δικαιώματά του στο βωμό μιας διαχειριστικής ασφάλειας. Φράσεις όπως: ‘’εδώ που φτάσαμε, πρέπει να υπάρξει συνασπισμός βομβαρδιστικών για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας’’ φανερώνουν πως μέσα σε συνθήκες κοινωνικής επιτάχυνσης το ιστορικό συνεχές κατακερματίζεται σε ένα σύνολο αυθύπαρκτων στιγμών, στις οποίες το παρελθόν δεν έχει αφήσει κανένα ίχνος. Έτσι η πρακτική των στρατιωτικών επεμβάσεων εκκενώνεται από το πρότερο νόημα της για να έρθει να εφαρμοστεί εκ νέου, κατόπιν μιας απειλής που φαντάζει αποκομμένη από τις συνθήκες ανάδειξής της. Αυτό που τώρα προέχει για την Δύση είναι η εργαλειακή διαχείριση του σοκ. Αν αυτή η διαχείριση οδηγήσει σε εκ νέου αναζωπύρωση του τραύματος, είναι κάτι που δεν άπτεται του παρόντος.

Έτσι, ο εξωστρακισμός του φονταμενταλισμού στο απόκοσμο και το α- ιστορικό, που αναφέρθηκε στην αρχή, ως μια συνθήκη της φενακιστικής μετάθεσης του νοήματος του *είναι* των τζιχαντιστών, δεν είναι ξέχωρη από την αντιμετώπιση της επίθεσης (π.χ. στο Παρίσι) ως μια επίθεση γεννημένη στο μηδέν. Το σύγχρονο εξατομικευμένο δυτικό υποκείμενο βιώνει τη συμπίεση της ιστορίας στην ατομική του χρονικότητα επιστρατεύοντας τις δυνάμεις της διαχείρισης του σοκ, κάθε

φορά εκσυγχρονισμένες. Άρα, η νέο-επεκτατική πολιτική δεν είναι μυστικό. Πώς να είναι άλλωστε; Είναι η πιο φανερή α-λήθεια της Δύσης. Η λήθη είναι το ίχνος μια μνήμης κάποτε παρούσας, όχι όμως ανύπαρκτης. Η απομνημόνευση όμως σε συνθήκες βιοεξουσίας ξεκινάει από το σοκ της επίθεσης και τελειώνει με την διαχείριση του, πατώντας πάνω στο πτώμα της συλλογικής μνήμης. Μέσα σε αυτό το διάστημα η μόνη αλήθεια είναι δεκάδες νεκροί στο Παρίσι, το βομβαρδισμένο νοσοκομείο στη Συρία από ρωσικά και γαλλικά μαχητικά, οι βόμβες σε συριακές περιοχές, ο θάνατος δεκάδων αμάχων στη Συρία, χιλιάδες άνθρωποι πνιγμένοι και άλλοι αποκλεισμένοι σε συνοριακές γραμμές. Η μόνη πικρή αλήθεια της διαχείρισης. Μια αλήθεια που μένει να λησμονήσει η Δύση όταν θα χρειαστεί να διαχειριστεί το επόμενο σοκ επιστρατεύοντας τις πρακτικές της θανατοπολιτικής εκκενωμένες από το πρότερο νόημά τους, αφού πρώτα μηδενίσει το ρολόι. Μια αλήθεια της λήθης. Μια πραγματική λήθη που φλερτάρει με τα πεπερασμένα όρια της αλήθειας. Μια δικτατορία της υπερ-πραγματικότητας.

Το βίντεο που κυκλοφόρησε πριν από κάποιες μέρες, έδειχνε ένα σχολείο στη Συρία την ώρα του μαθήματος της Ιστορίας. Ο δάσκαλος μιλούσε για την ιστορική δημιουργία, διατυπώνοντας με αυθεντικό τρόπο πως και εκείνοι με τη σειρά τους γράφουν ιστορία. Την ίδια στιγμή μια βόμβα λίγες δεκάδες μέτρα πιο κει από τα δυτικόφερτα βομβαρδιστικά υπενθύμισε με τον πιο βίαιο τρόπο κάτι που ίσως ήξεραν: ότι για κάποιους η ιστορική δημιουργία αρχίζει και τελειώνει με τη διαχείριση του σοκ. Μια τόσο πραγματική συνθήκη που ποτέ δεν κρύφτηκε.

1. Άμπου Νταούντ νούμερο 4607 και ατ Τιρμιδί νούμερο 2676

Στο Παρίσι, το πτώμα του Θεού

Αλέξανδρος Σχισμένος

Με την αυγή του 21ου αιώνα, κάτω από τα συντρίμμια των Δίδυμων Πύργων, μία νέα διπολική ρητορική της κυριαρχίας ανασύρθηκε, φτιαγμένη από παλιά υλικά, για να καλύψει το κενό νομιμοποίησης που άφηνε πίσω της η επέλαση της μεταμοντέρνας ασημαντότητας και του καταναλωτικού ατομικισμού.

Οι δύο κυρίαρχοι πόλοι, εξ ορισμού κενοί και αυθαίρετοι, της 'Δύσης' και της 'Ανατολής', που είχαν επενδυθεί με πολιτικό ένδυμα ως πόλοι τάχα αντιπαρατιθέμενων πολιτικοκοινωνικών συστημάτων κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, έμειναν γυμνοί από οποιοδήποτε πραγματικό νόημα. Από τη Ρωσία, μέχρι την Κίνα, την Ινδία και την Ιαπωνία, ένας δυτικότροπος πολιτισμός απλώθηκε, του παγκοσμιοποιημένου χρηματιστηριακού καπιταλισμού και της πληροφορικής ομογενοποίησης, ένα δίκτυο οικονομικών και πολιτισμικών ανταλλαγών που καλύπτει τον κόσμο με μόνες ενοποιητικές σημασίες την απεριόριστη ανάπτυξη και την τεχνο-επιστημονική κυριαρχία. Αυτό το δυτικότροπο παράδειγμα επικυριαρχεί στην επιφάνεια κοινωνιών πολύμορφων και διαφορετικών, στο βάθος των οποίων παλαιότερες φαντασιακές σημασίες, κοινωνικές δομές και λειτουργίες συνεχίζουν να κυριαρχούν τοπικά και περιοχικά.

Όμως μετά το Σεπτέβρη του 2001, η έκρηξη της Ισλαμικής φονταμενταλιστικής τρομοκρατίας σήμανε μία νέα διαχωριστική γραμμή μεταξύ 'Δύσης' και 'Μη-Δύσης'. Η 'Ανατολή' επινοήθηκε εκ νέου και μετατέθηκε ψυχογεωγραφικά από το εξωτερικό, στο εσωτερικό της 'Δύσης', μιας και το εξωτερικό όριο φάνηκε να εκμηδενίζεται. Η μετατόπιση του γεωπολιτικού πεδίου σύγκρουσης από την Ανατολική Ευρώπη στην Μέση Ανατολή, επιβεβαίωσε την πολιτική ηγεμονία του Ισλάμ.

Αντλώντας πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης ενός μεσσιανικού θεοκρατικού λόγου από τα συλλογικά τραύματα των πληθυσμών της

Μ. Ανατολής, τραύματα του παρελθόντος και του παρόντος, το νέο φονταμενταλιστικό Ισλάμ μπόρεσε να επανασυνθέσει τον κεντρικό θρησκευτικό πυρήνα του αραβικού φαντασιακού, που είχε αποδυναμωθεί από την εμφάνιση και κυριαρχία του αραβικού εθνικισμού. Ο τελευταίος, που γιγαντώθηκε μεταπολεμικά στον αντιαποικιακό αγώνα, κατέρρευσε υπό το διπλό βάρος, αφενός της εσωτερικής κοινωνικής πίεσης των καταπιεσμένων πληθυσμών, αφετέρου της εξωτερικής πίεσης των διεθνών κεφαλαιο-κρατικών συμφερόντων. Όταν τα γεράκια των Η.Π.Α. κατάφεραν το τελικό χτύπημα, γκρεμίζοντας την δικτατορία του Σαντάμ Χουσσέιν, το κενό εξουσίας γρήγορα κατέλαβαν οι ισλαμιστές εμπροσθοφύλακες ενός κινήματος επιστροφής στην θεοκρατική παράδοση. Οι εύθραυστες διεφθαρμένες κυβερνήσεις μαριονέττες που εγκατέστησαν οι Η.Π.Α. δεν κατάφεραν ποτέ να ριζώσουν στις τσακισμένες τοπικές κοινωνίες που έγιναν μήτρες ανάδειξης ριζοσπαστικών φονταμελιστικών κινημάτων.

Και τι έγινε με την Αραβική Άνοιξη του 2011-12; Πού είναι αυτά τα εκατομμύρια που ζητούσαν μια ελεύθερη κοινωνία; Πού βρίσκονται αυτοί σε μία σύγκρουση μεταξύ της θεοκρατίας και της στρατοκρατίας; Δυστυχώς, για ακόμη μια φορά φαίνεται πως και η αραβική εξέγερση εξαρχής μπήκε κάτω από το παραμορφωτικό κάτοπτρο μίας νέας μεταφυσικής της επανάστασης. Την μεταφυσική των κινημάτων.

Μεταφυσική που συνίσταται στην απογύμνωση των κινημάτων από το κοινωνικοϊστορικό τους πεδίο, προκειμένου να φανεί ξεκάθαρη η κοινή τους υπόσταση, να δεθούν οι ιστορικοί τους κόμβοι σε ένα ορθολογικό νήμα που να συνδέει σημασιακά την Αίγυπτο με την Τυνησία και την Κωνσταντινούπολη με την Αθήνα. Κι έτσι, όλα τα στοιχεία που απηχούν τις διαφορετικές φαντασιακές και σημασιακές θεσμίσεις των εκάστοτε κοινωνιών χάθηκαν στο φόντο, σαν δευτερεύουσες ποιότητες πίσω από τη λάμψη της πρωταρχικής ποιότητας της εξέγερσης καθ’ εαυτής. Το αραβικό αίνιγμα ταυτίστηκε με την δυτική αποσάρθρωση με συνέπεια η κατεξοχήν αποτυχία των εξεγέρσεων στην Μέση Ανατολή να συσκοτίσει το μέλλον μας.

Όπως κάθε μεταφυσική, έτσι και η μεταφυσική των κινημάτων, απλοϊκή με τη σειρά της, αποτελεί μία λανθασμένη επίκληση. Μία επίκληση στην κοινή υπόσταση και ουσία όλων των ανθρώπινων κοινωνιών, η οποία καταλήγει απαραίτητη προϋπόθεση μίας κοινής απελευθέρωσης. Στη μηχανική των θεσμών και τη μικροφυσική της εξουσίας, διπλά αφαιρετικές θεωρήσεις επί χάρτου, η Ιστορία φαντάζει μία ακόμη πανουργία του λόγου, μία παγίδα των αόρατων εξουσιαστικών φαντασμάτων που καραδοκούν κάθε θέσμιση, μία αποτυχία των κινημάτων που μεταφράζεται με όρους δυναμικής των θεσμών. Και αδυνατούν οι μηχανικές αυτές να εξηγήσουν, το πιο απλό πράγμα, πώς δηλαδή επιβλήθηκε η πολιτική εξουσία των μουσουλμάνων πάνω σε κοσμικές και μη θρησκευτικές εξεγέρσεις. Γιατί αυτή η πολιτική εξουσία είναι το επίμαχο.

Κι αν δούμε πιο προσεκτικά, θα καταλάβουμε πως με τις εξεγέρσεις του αραβικού κόσμου μας συνδέουν τα αρνητικά συνθήματα, η αντίσταση σε μία δικτατορική εξουσία, όμως δεν έθεσαν το ζήτημα μίας ρητής αυτοθέσμισης ούτε καν θεωρητικά. Αυτό τέθηκε αργότερα, εν μέσω του συριακού εμφυλίου, από τις αυτόνομες κοινότητες της Rojava.

Οι μοναδικοί οργανισμοί που όρμησαν να καταλάβουν το κενό εξουσίας μετά την πτώση του Στρατού ήταν οι μονολιθικές δομές του Ισλάμ γιατί αυτοί είναι οι μοναδικοί συνεκτικοί φαντασιακοί πυρήνες κυριαρχίας. Γιατί είναι μάλιστα ισοδύναμοι σαν πόλοι ενός κλειστού εξουσιαστικού διπόλου, ο ένας παραπέμπει στον άλλο, το Ισλάμ είναι στρατός και ο στρατός γίνεται θρησκεία. Ο λαός δεν νοείται ως πόλος εξουσίας, γιατί δεν υπάρχει η δυτική θεμελίωση της εξουσίας στο λαό. Η εξουσία πηγάζει από το θεό ή την Ισχύ. Και εκεί επιστρέφει. Η εμμενής ετερονομία της ισλαμικής κοσμοθεώρησης τρέφει την καπιταλιστική ετερονομία και την νοηματοδοτεί μεταφυσικά και απλοϊκά.

Παρόλες τις ρητορικές, αυτό που κραδαίνουν ως έμβλημα οι φονταμενταλιστικές ισλαμικές οργανώσεις δεν είναι ο λόγος του Θεού, αλλά το πτώμα του Θεού. Παρόλη την επίκληση μιας φανταστικής παράδοσης περί ισλαμικού χαλιφάτου, η σύγχρονη

ισλαμική τρομοκρατία δεν είναι φαινόμενο που προηγείται, αλλά που έπεται του θανάτου του Θεού. Η εκστρατεία της φρίκης που απλώνεται μέσα στις δεκαετίες, από τη Νέα Υόρκη το 2001, ως το Παρίσι του 2015 (το Παρίσι που χτυπήθηκε και τον Γενάρη, στο Σαρλί-Εμπντό), η εκστρατεία τρόμου της Αλ Κάιντα και του ISIS βασίζονται και χρησιμοποιούν τα μέσα του μοντέρνου δυτικού κόσμου που υποθετικά πολεμούν. Οι ίδιες οι οργανώσεις συμμετέχουν κανονικά στα υπόγεια δίκτυα οικονομικών συναλλαγών, στο εμπόριο όπλων, λευκής σαρκός, πετρελαίου και αρχαιοτήτων με τους δυτικούς συνεργάτες τους, χωρίς συνειδησιακό ή θρησκευτικό πρόβλημα. Γνωρίζουν να χρησιμοποιούν το Ίντερνετ και να προσελκύουν συνεταίρους και πελάτες.

Η επίκληση του Κορανίου και του Ισλάμ αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα δικαίωσης και ταυτόχρονα το κεντρικό ενωτικό νόημα, μα είναι ένα νόημα απονεκρωμένο, κενό και ιστορικά στείρο, όπως όλα τα παραδοσιακά νοήματα μέσα σε έναν κόσμο με διαρκώς επιταχυνόμενο παρόν. Ο Θεός δεν είναι πλέον ούτε Κύριος, ούτε Λόγος, όπως κατά καιρούς υπήρξε στην αξιωματική βάση των κυρίαρχων φαντασιακών σημασιών. Ο Θεός είναι Θέαμα. Και ως Θέαμα τον χρησιμοποιούν, το αποτρόπαιο θέαμα των αποκεφαλισμών και ο υπολογισμένος μηδενισμός της ισοπέδωσης. Ως Θέαμα ο Θεός βοηθά την μηχανή του ISIS να απλώνεται σε κερδοφορία και ανθρωποθυσία και να φτάνει μέχρι την καρδιά της Ευρώπης, απλώνοντας τον τρόμο που κυοφορεί και στους πληθυσμούς των περιοχών όπου κυριαρχεί.

Γράφαμε τον Γενάρη για τη σφαγή στο Σαρλί-Εμπντό: «*…Χτυπήθηκαν από τις σφαίρες των Ισλαμιστών. Όχι των Αράβων ή των Μεσανατολιτών ή των Περσών ή των Ασιατών. Των Ισλαμιστών. Το Ισλάμ είναι δόγμα οικουμενικό, ούτε γλώσσα ούτε κουλτούρα ενός λαού, είναι θρησκεία, είναι επιλογή. Και όπως και οι άλλες θρησκείες, είναι εξ ορισμού ενάντια σε κάθε έννοια ελευθερίας, μουσουλμάνος σημαίνει υποταγμένος στον θεό, όπως ο μεσαιωνικός ή αμερικάνικος χριστιανικός φονταμενταλισμός. Το Ισλάμ είναι εξ ορισμού σκοταδιστικό, όπως κάθε μεταφυσικό δόγμα. Δεν είναι*

«στοιχείο μιας άλλης κουλτούρας», «γούστο ενός άλλου πολιτισμού». Είναι ένας οδοστρωτήρας ομογενοποίησης που ισοπέδωσε μυριάδες κουλτούρες, γλώσσες και πολιτισμούς όταν επεκτάθηκε κατακτητικά στον μισό γνωστό κόσμο, λίγα χρόνια μετά την επινόησή του από τον Μωάμεθ. Όπως υπήρξε και ο Χριστιανισμός, μέχρι ο διαφωτισμός να διαλύσει τη μηχανή του οδοστρωτήρα. Στις χώρες του Ισλάμ, διαφωτισμός δεν πρόλαβε να έρθει, ήρθε η αποικιοκρατία. Στράφηκαν άραγε οι αποικιοκράτες ενάντια στους θεσμούς του Ισλάμ; Όχι, μόνο ενάντια στους εξεγερμένους λαούς. Δεν μπορούμε να ξεχνάμε πως κάθε θρησκεία είναι θεμέλιο της ετερονομίας. Το ίδιο δόγμα που δικαίωσε (όπως και οι λοιπές μονοθεϊστικές θρησκείες) τη δουλεία επί αιώνες και την υποδούλωση των γυναικών, το ίδιο δόγμα εμψύχωσε την σφαγή στο Παρίσι.»

Η εγκατάλειψη των προηγούμενων μορφών πάλης και η επανεμφάνιση του ανθρωπολογικού τύπου του μάρτυρα- καμικάζι αποτελεί ένδειξη της υπερδιόγκωσης της σημασιακής απόδοσης της αυτοθυσίας, η οποία είναι πράξη εκμηδένισης-θανάτωσης του Εγώ που συνδέεται με μία υπερφυσική φαντασιακή διασφάλιση αιωνιότητας. Είναι, όπως και ο φασισμός, μία εκμηδένιση του Εγώ μπροστά στο Απόλυτο της Εξουσίας. Η εσωτερική συσσωρευμένη απελπισία εξωτερικεύεται εκρηκτικά μεταφέροντας την εσωτερική κόλαση στον εξωτερικό κόσμο ως διπλό τρόμο, τρόμο καταστροφής και αυτοκαταστροφής.

Οι κοινωνίες στις οποίες κυριαρχούν οι Ισλαμιστές είναι και αυτές θύματα της εκστρατείας φρίκης. Η βίαιη επιβολή του Νόμου της Σαρία με χιλιάδες εκτελέσεις, σε κοινωνίες πρόσφατα τσακισμένες από έναν ασυμμέτρο πόλεμο, αντανακλά αντίστροφα την εσωτερικοποίηση κάθε εξωτερικού διαχωρισμού, τον κατατεμαχισμό των κοινωνιών στο όριο της έντασης μεταξύ παγκοσμιότητας και τοπικότητας.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ενώ οι αραβικές εξεγέρσεις στις περισσότερες περιοχές τουλάχιστον εκτόπισαν τα καθεστώτα, στη Συρία το έργο παίχτηκε και παίζεται διαφορετικά, από το 2011 μέχρι σήμερα. Εξαρχής, το καθεστώς του Μπαρ Αλ Ασάντ επιτέθηκε

στο λαό που εξεγέρθηκε εναντίον του με όλα τα διαθέσιμα όπλα. Γρήγορα η βίαιη καταστολή της εξέγερσης οδηγήθηκε σε σφαγή και εμφύλιο.

Η κοινωνία της Συρίας που εξεγέρθηκε άρχισε να συμπιέζεται ανάμεσα σε διεκδικήσεις περιοχικότητας διαφόρων πολεμάρχων. Γρήγορα, τα μέτωπα θρυμματίστηκαν σε τοπικές συγκρούσεις και η κοινωνία άρχισε την μαζική έξοδο κατά εκατομμύρια. Το ISIS προέλασε γρήγορα από τα ανατολικά, ακολουθώντας την γραμμή των πετρελαιοπηγών. Γρήγορα, με την εκστρατεία φρίκης και τη μεταφορά της ενδοϊσλαμικής διαμάχης για κυριαρχία ανάμεσα στον Σαουδαραβικό Οίκο και το Ιρανικό τόξο (ο πρώτος στηρίζει το ISIS και τις θυγατρικές του, το δεύτερο τη Χεζμπολάχ και τους θύλακές της), οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. εισήλθαν στην Συρία. Η αυτονόμηση και επέκταση της Ρώσικης επιρροής έφερε και τους Ρώσους, στο πλευρό του Ασάντ. Η συμφωνία Η.Π.Α. – Ιράν φάνηκε να γέρνει την πλάστιγγα υπέρ των Δυτικών, όμως φανέρωσε το αγκάθι του Ισραηλινού κράτους. Το κουβάρι μετατράπηκε σε ωρολογιακή βόμβα.

Η αλυσιδωτή έκρηξη έφερε ένα τεράστιο κύμα προσφύγων, μία βίαιη μετακίνηση των ανθρωπίνων πληθυσμών πρωτοφανούς μεγέθους, που διαρρηγνύει και επαναπροσδιορίζει ότι απέμεινε από τις παραδοσιακές ταυτότητες και σημασίες, επαναφέρει το νόημα της κοινωνικής αλληλεγγύης στις ρίζες του κοινωνικού φαντασιακού και γιγαντώνει το χάσμα μεταξύ κρατικών μηχανισμών και κοινωνικής ροής με ρυθμούς καθημερινούς. Αυτό το τεράστιο κύμα ανθρώπων είναι που πραγματικά παγκοσμιοποίησε την Συριακή κρίση και έσπασε τα στεγανά της ‘τοπικής σύγκρουσης’.

Η αναβάθμιση της Συριακής κρίσης οδηγήθηκε από την επέκταση της φρίκης. Αυτή η επέκταση αποτελεί και την στρατηγική και τακτική επιλογή του ISIS για την επέκταση αλλά και θεμελίωση της κυριαρχίας του στις περιοχές που ελέγχει. Τα χτυπήματα στο Παρίσι αποτελούν κλιμάκωση αυτής της στρατηγικής που απευθύνεται ταυτόχρονα εκτός και εντός, εκτός, στις Δυτικές δυνάμεις και κοινωνίες τους, εντός, στο ενδο-Ισλαμικό πεδίο συμφερόντων και τους υποταγμένους πληθυσμούς, εκτός, στην

παγκόσμια κοινωνία που αναπαράγει την εικόνα και το σοκ της φρίκης μέσω του διαδικτύου, καθιερώνοντάς την, εντός, στη ψυχή του κάθε τζιχαντιστή που βιώνει το μέλλον του μέσα στην εκμηδένιση των ‘αδελφών του’. Τα χτυπήματα θολώνουν τις ίδιες της σημασίες ‘εντός’ και ‘εκτός’, τις κάνουν ανταλλάξιμες, μεταφέρουν τον εξωτερικό πόλεμο στο εσωτερικό, χωρίς όμως να αμφισβητούν τα φαντασιακά σύνορα μεταξύ τους.

Το ISIS με την στρατηγική της φρίκης ταυτόχρονα οριοθετεί την περιοχή επιρροής του και αποδιοργανώνει την οριοθέτηση του πολέμου, αναβαθμίζοντας την τακτική της Αλ Κάιντα με θεαματικούς όρους. Οχυρώνει τα σύνορα των κοινωνιών και ταυτόχρονα διασπείρει την βία πέραν κάθε συνόρου, στην παγκόσμια καθημερινότητα. Είναι εύλογο οποιαδήποτε πολιτική ιδεολογία ή στάση τρέφεται από τον αποκλεισμό και τη βία να ενδυναμωθεί όταν οι όροι του παιχνιδιού μετατρέπονται σε όρους αποκλεισμού και βίας. Τα χτυπήματα των Ισλαμιστών τροφοδοτούν τις φιλοδοξίες των ρατσιστών και ακροδεξιών από την άλλη πλευρά γιατί κάθε πολιτική του τρόμου είναι επικοινωνιακή και αλληλοσυμπληρωματική.

Το ζήτημα είναι να βρεθεί μια άλλη όψη, ένα θετικό νόημα, η θέσμιση μίας νέας, αυτεξουσίας της κοινωνίας, μίας θετικής κατάργησης του κράτους μέσα από αμεσοδημοκρατικές κοινότητες. Δεν είναι μια ευχολογία, είναι το άλλο νόημα που ξεπήδησε από την Συριακή κρίση, από την ανάδυση των ελεύθερων, αυτόνομων κοινοτήτων της Rojava. Οι μαχητές τους ήταν αυτοί που σταμάτησαν την επέλαση του ISIS, που έδειξαν έναν άλλο δρόμο ενάντια στη βαρβαρότητα, αυτοί που βομβαρδίζονται από όλες τις πλευρές, γιατί ανοίγουν ένα παράθυρο σε έναν άλλο κόσμο. Είναι μία πραγματική απειλή για κάθε κατεστημένη εξουσία.

Φανέρωσε πως οι πλέον μονολιθικές κοινωνίες πλέον ραγίζουν, πως οι κλειστές κοινότητες γκρεμίζουν τα τείχη τους, πως οι σημασίες της ελευθερίας διαπερνούν τα πλέον στεγανά φαντασιακά σύνολα και διαποτίζουν νέες εξεγέρσεις. Πράγματι, η ίδια η δυνατότητα ανάδυσης ενός τέτοιου κινήματος είναι καινοφανής και μας αφορά άμεσα.

Εδώ τίθεται το ζήτημα των θεσμών, όχι απλώς ως αυτοθεσμών, αλλά ως θεσμών αυτονομίας, με περιεχόμενο αυτονομίας, ως πολιτικές εκφράσεις του αυτεξούσιου και της ελευθερίας κάθε ανθρώπου. Η μορφή των θεσμών αυτών και η διαρκής τους επαναθέσμισης είναι μία δημιουργική διαδικασία που δεν αποκρυσταλλώνεται παρά μόνο στην πραγματικότητα. Αν υπάρχει κάτι ενάντια στην βαρβαρότητα του ISIS, αυτό βρίσκεται εκεί, στον αγώνα των ελεύθερων κοινοτήτων, για ένα νέο έκκεντρο νόημα της ελευθερίας ενάντια σε κάθε σκοταδισμό.

Το κοινωνικοϊστορικό πεδίο όπου ξεδιπλώνονται τα γεγονότα δεν είναι πια περιοχικό ή τοπικό, αλλά παγκόσμιο. Οι σκοτεινές δυνάμεις που αποδεσμεύτηκαν το 2001 απειλούν διαρκώς το μέλλον και το παρόν μας με την πανουργία της καθημερινότητας. Το πρόταγμα της κοινωνικής αυτονομίας και η παγκόσμια δικτύωση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της άμεσης δημοκρατίας είναι η μόνη δυνατή απάντηση των κοινωνιών απέναντι στην βαρβαρότητα.

Towards Autonomy: The Social Experiment in Rojava

Michalis Koulouthros, Yavor Tarinski

The autonomous region of Rojava, as it exists today, is one of few bright spots – albeit a very bright one – to emerge from the tragedy of the Syrian revolution.
David Graeber[1]

In the last decades the Kurdish struggle for freedom was not only a firm voice of resistance against the dominant social and political order, but also managed to formulate and initiate practical steps towards the realization of a liberated society. After many years of oppression, the Kurdish

forces began to regroup, forming armed units of self-defense. During the period in which the leftist Kurdish Democratic Union Party (PYD) was quickly turning into a regional political power, a new antagonistic example appeared in the midst of the Kurdish liberation movement, based on the values of democratic confederalism and autonomy.

Already before the beginning of the uprising in Syria, residents of Rojava had created the first self-organized councils and committees, and hence had begun to establish a radical democratic organization for the majority of the population in the region. Since June 19th, 2012 the cities Kobane, Afrin, Derik and many other places were liberated from the control of the Syrian regime, revealing the power and the influence of the Kurdish struggle. Military bases were occupied and the overwhelmed government troops chose to surrender.

Nowadays this new paradigm of autonomy and self-organization is being threatened both by the Turkish army from the North and by fundamentalist theological forces from the South, like ISIS and al-Nusra – organizations who traditionally are aiming at imposing heteronomy, centralization, patriarchy, theological violence and exploitation. Principles which the communities in Rojava strongly and actively oppose. In one of the most difficult geopolitical environments, they are laying the foundations of a new world based on democratic confederalism, gender and ethnic equality and community economy.

Democratic confederalism

In Rojava, we believe, genuinely democratic structures have indeed been established. Not only is the system of government accountable to the people, but it springs out of new structures that make direct democracy possible: popular assemblies and democratic councils.

Joint statement of the academic delegation to Rojava [2]

Despite the widespread belief that the contemporary social conditions are too complex and self-organized forms of social organization are doomed to work only on a small and embryonic level, the radical political organization of the communities in Rojava gives a modern example of autonomous self-institutionalizing and direct democracy. This is being achieved through the processes of the democratic confederalism.

The core of this system are the communes [3]. The communes, established in each province of 300 people, are general assemblies, allowing broad public participation. In the communes are being discussed issues concerning all aspects of social life, starting from the technical and administrative issues up to the political ones. Issues such as energy, food distribution, patriarchic violence and family tensions are being tested at the table of the political debate. Each commune set up local single-issue committees with the task to discuss more specific topics in order to avoid bureaucracy and ease the operation of the general meetings. It is important to note that it is required each commune to be consisted at least of 40% women.

Each commune elects 2 revocable delegates to participate in the regional councils, in which is done the coordination between different communes which make up each region. There again are being elected delegates to take part in the city council, and then according to population criteria are being established the cantons. The cantons are the broadest and most central form of political organization in Rojava and basically they function as coordinating body between the different cities.

Gender Equality

Before the revolution women had no ability to speak or make a

decision. Now we have such an ability. We are active in every sphere.
Jina Zekioğlu [4]

One of the most interesting parts of the social experiment that is currently taking place in Rojava is the role of women and the goals set up by local communities to achieve isomeric relations between the sexes. In a region such as the Middle East, which we are used to identify with the fundamentalist oppression of women and sexuality, the self-organized communities of Rojava provide a pioneering example of equality. The conscious political effort to equalize the relationship between men and women is reflected both institutionally, and socially. In the midst of an ongoing military conflict, usually favoring social automation, militarism and patriarchal imposition, the communities of Rojava are real proof that the political will and choice can overcome that which seems as necessity.

One characteristic example for this political goal are the women councils, formed by the communes. These are councils, within which no decisions on general issues are done, but are dedicated to the discussion of issues related to gender relations, violence against women and in general all questions concerning the relationship between the sexes. Of course this did not happen overnight. Already in 2003 was established the Free Democratic Women's Movement (DÖKH) [5], a grassroots organization fighting from back then sexism and patriarchy, but also more generally nationalism, militarism, environmental destruction, economic exploitation etc.

Internationalist character of the struggle

The fundamental basis of this "Social Contract" is the equality and rights of all ethnic, racial and religious groups in Syrian Kurdistan, direct democracy and the rejection of the concept of the nation-state.
Evangelos Aretaios [6]

A common misunderstanding is that when discussing the issue of Rojava it is usually being identified purely as national liberation struggle. In contrast however with the traditional national liberation movements, which usually are targeting the creation of nation-states and national consciousness, the communities of Rozava are aiming at self-institutionalization from below, promoting a new paradigm of territorial claim [7]. The core of the social organization ceases to be the national identity of each person, and its place is being taken by the form of politicized citizen participating in social affairs. It's not by chance that in these communes participate people from all ethnic and religious groups of the area (Kurds, Syrians, Yazidis, Christians, Muslims etc.) with the only condition to respect the political principles of equality and horizontality.

Furthermore, in support with the resistance of Rojava have been established political forms of solidarity such as the Lions of Rojava [8], formed by volunteers from all around the world, fighting alongside the YPJ / YPG, reminding us for forms of solidarity, that we can see from the days of the Spanish Civil War. It should be added also that international

missions of academics [9] are visiting Rojava in order to come in contact with the social experiment there and learn from the actual forms of enlarged self-institutioning.

Community economy

Though only just beginning, this economic model has, with great determination and in spite of the war, been realised in praxis by many in Rojava.
Michael Knapp [10]

Another main characteristic of the struggle of Rojava, completing and deepening the above mentioned elements, is the alternative economic management it practically proposes. The economic organization of Rojava is a reflection of its political project. The communities themselves call it "community economy" [11] and all parts of the population participate in it through production and trade cooperatives. The main goal of its economic activity is not growth, but the creation of local autarchy. Except necessity (since Rojava is being isolated and surrounded by hostile environment), this is a political choice in the direction of social ecology and liberation from capitalist exploitation.

For couple of years now they are trying to develop these forms of community economy through the establishment of academies, promoting the cooperative spirit and organizing seminars and discussions on the benefits of collaborative production.

Through these economic structures they are trying to meet the needs of their communities and simultaneously to keep the "war economy" going, which they need since the constant military conflict.

Self-defense

In nature, living organisms such as roses with thorns develop their systems of self-defense not to attack, but to protect

life.
Dilar Dirik [12]

The defense forces in Rojava resemble the principles of direct democracy and equality, embraced by the Kurdish communities. Men and women fight as equals since YPG (People's Defense Units) and YPJ (Women's Protection Units) military structures and battalions are separated, but there is no hierarchical relationship between them and the main barracks and the work systems are the same. Also military commanders are being elected by the battalion soldiers [13], based on their experience, commitment, and willingness to take responsibility. Dedicated to enlightenment and political consciousness, the Rojavan defense forces have established academies which to provide ethical-political education to the fighters of the various units (YPG, YPJ, Asayish etc.). The provided education is mainly focused on gender equality, anti-militarism, dialectic resolving of disputes, the values of democratic confederalism etc.

Conclusion

We are not fortunetellers; we can't possibly know what will happen in Rojava a month or a year from now. But we […] can't just sit aside, watch what's happening and comment…
DAF [14]

Because of these characteristics the struggle of the communities in Rojava can be viewed as integral part of the grassroots projects and radical endeavors, starting with the Zapatistas in Mexico, spreading to every corner of the Earth and culminating in global effort for social liberation, against both statist and capitalist management, theological obscurantism, exploitation, patriarchy and every form of oppression.

The positive aspects of the social experiment, taking place nowadays in Rojava, shouldn't be neglected in the name of

ideological/dogmatic “purity”, as we saw different libertarian organizations [15] taking stance against the events going on there, because of the historical background of some of the main characters in the Kurdish resistance movement (Öcalan, PKK etc.). Surely we have to keep in mind its authoritarian background but our attention should also be focused on the willingness of the Rojavan communities to open spaces of emancipation and participation, and how we could help them strengthen their democratic structures, become more self-sustainable and antagonistic to the dominant statist and capitalist forms, thus providing us with one more contemporary practical example for another society.

Notes:

[1]https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/oct/08/why-world-ignoring-revolutionary-kurds-syria-isis

[2]https://roarmag.org/2015/01/statement-academic-delegation-rojava/

[3]https://new-compass.net/articles/rojavas-communes-and-councils

[4]https://rojavareport.wordpress.com/2014/02/16/the-women-of-rojava-have-broken-their-chains-part-ii/

[5]https://new-compass.net/articles/democratic-confederalism-and-feminism

[6]https://www.opendemocracy.net/arab-awakening/evangelos-aretaios/rojava-revolution

[7]https://roarmag.org/2014/08/pkk-kurdish-struggle-autonomy/

[8]https://thelionsofrojava.com/

[9]https://new-compass.net/articles/statement-academic-delegation-rojava

[10]https://peaceinkurdistancampaign.com/2015/02/06/rojava-the-formation-of-an-economic-alternative-private-property-in-the-service-of-all/

[11]https://new-compass.net/articles/rojavas-threefold-economy

[12]https://www.telesurtv.net/english/opinion/Kurdish-Womens-Radical-Self-Defense-Armed-and-Political-20150707-0002.html

[13]https://towardfreedom.com/38-archives/women/4017-the-women

-s-revolution-in-rojava
[14]https://www.anarkismo.net/article/27779
[15]https://libcom.org/news/anarchist-federation-statement-rojava-december-2014-02122014